

Ag/2000

Dr. Szepes

7-27-1980/1135

VASÁRNAPI UJSÁG.

HUSZONEGYEDIK ÉVFOLYAM.

1874.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

NAGY MIKLÓS,

KIADÓ-TULAJDONOS:

FRANKLIN-TÁRSULAT.

BUDAPEST, 1874.

FRANKLIN-TÁRSULAT

MAGYAR IRODALMI INTÉZET ÉS KÖNYVNYOMDA.

A „Vasárnapi Ujság” 1874. évi folyamának tartalma.

a) Képek és rajzok jegyzéke.

I. Arczképek.

a) Hazaiak.

Héderváry gróf Viczay Héder.	2
Báró Bánffy János.	4
Geese Dániel.	5
Imre Sándor.	6
Török János.	7
Erkel Ferencz.	9
Bitó István.	13
Ghyecz Kálmán.	13
Bartal György.	13
Perzel Béla.	13
Kubinyi Ferencz.	14
Fabó András.	15
Idősb Zeyk Miklós.	21
Lenkey Károly.	22
Fogarasi János.	23
Duka Tivadar.	25
Szilágyi Pál.	26
Molnár Aladár.	30
Pulsky Ferencz.	33
Krusz Krizosztom.	34
Polgár Mihály.	36
Pap Gábor.	37
Ivackovics Prokop.	38
Gróf Batthyány József.	39
Kovács József.	40
Kepes Gyula.	41
Szathmáry-Laczkóczy Géza.	43
Radvánszky Antal.	46
Mészöly Géza.	49
Román Miron.	50
Rosti Pál.	51
Jókai Mór (1849).	52

b) Külföldiek.

Agassiz Lajos.	1
Vysocki.	3
Bixio Nino.	3
Michelét Gyula.	8
Gróf Ledochowsky, pozeni érsek.	8
Strausz Dávid.	10
Rogear Agoston.	11
Disraeli Benjamin.	12
Patti Adeline.	12
Kaulbach Vilmos.	16
Quetelet Adolf.	17
Bret Harte.	18
Serrano.	19
Broglie herceg.	20
Walt Whitman.	24
Báró John Lajos, vezérkari főnök.	26
Báró Koller Sándor, az új hadügy-miniszter.	26
Báró Kuhn Ferencz, a volt hadügy-miniszter.	26
Jules Janin.	27
Concha tábornagy.	28
Petrarka.	29
Alessandri Vazul.	31
Bock Ernő Károly.	35
Guizot Ferencz.	39
Czermák N. János.	42
Gróf Armin.	45
Babu Rajendrolála Mitra.	45
Bolliac Caesar.	47

II. Műtárgyak.

Gombaszédő leány. (Vastag Gy. festménye után).	1
Foglyokkal visszatérők. (Munkácsy M. vázlata).	5
Szélmalom Szolnok mellett. (Spányi B. festm.).	6
Szigetvár utolsó perzei. (Weber F. festménye).	11
Éji esendzavarok. (Munkácsy M. festménye).	12
Isis templom romjai a Nilus partján. (Werner tanár festm.).	14
A vasorrú bába. (Kaulbach Hermann töl.).	15
Nero és az üldözött keresztények. (Kaulbach V. kartonja után).	16
Utolsó köszöntés. (Max G. festm.).	21
Zajos esendélet. (Hannoteu festm.).	22
Malom az erdőben. (Serrin festm.).	28
Petőfi mellszobra. (Lesztól).	30

Mutatvány-képek Petőfi ujkiadásából:	
Az erdei lak. (Keleti G.).	38
Sári néni. (Jankó J.).	38
Kinn a ménes, kinn a pusztán. (Greguss J.).	38
A besnyői zárda. (Keleti G. festm.).	48
Tiszaparti füzes alkonyatkor. (Mészöly Géza festménye után fára rajz. Keleti).	49
Zeyk Domokos halála. (Jókai Mór „Az utolsó vers s az utolsó golyó” cz. vázlatához).	52

III. Hazai építészeti emlékművek, régiségek.

A királyi várkert és a budai Dunapart. (Hoske rajza).	3
Részlet a budai őrdőzárókból.	14
Pesti népszínház. (Fellner F. terve rajza után Elischer).	23
A margit-szigeti hid és a felső Dunapart szabályozási terve.	24
A nemzeti színház előbbi alakjában.	30
A nemzeti színház új homlokzata.	30
Lébényi templom.	35
Magyar-óvári felsőbb gazdasági tanintézet.	35
Az aradi színház.	39
A kerpesi úti temetőből. (Batthyányi-mausoleum, Kisfaludy Károly, Szalay L., Lendvay M., Szerdahelyi K. síremléke).	44
A kolozsvári Fröbel-intézet.	46

IV. Táj- és utiképek.

a) Hazaiak.

Könnyítő hajók a zuhatoknál. (A „Vaskapu” cz. czikkhez).	12
Vaskapu a Széchenyi-uttal a Prigrađa zátónál.	12
Képek a keleti vasutról:	
Tündérvölgy a Körös-völgyében.	21
Vizeses Rév mellett.	21
Alagút Rév és Brátka között.	21
Nuthuri mecses.	45
Amber völgye.	46
„Jess Munder” kéjlek.	46
Az arany kioszk Amberben.	47
Diszmenet egy hindu fejedelem tiszteletere.	47
Akhber szultán síremléke.	51
A Fidsi-szigetéről (6 kép).	48

b) Külföldiek.

Lapp kunyhó.	1
Hall kapitány temetése az északi sarkvidéken.	3
Szent-Margit sziget és erőd Spanyolországi temető.	4
Szent-pétervári képek:	
Nagy Péter ezár szobra.	5
A tözde-tér.	5
Katalin ezárnő szobra.	5
Sz. Izák székesegyház.	6
Az udvarhoz menő tiszt.	6
A Néva megáldása az orosz viz-lőrész napján.	8
A gőzfürdő előtt.	8

Orosz parasztház.	7
Tarantás. (Orosz postaköcsi).	9
„Czár-puska” a moszkvai nagy ágyu.	10
„Czár-kokokol” a moszkvai nagy harang.	10
A Kremlin Moszkvában.	10
Bilbao.	11
Orduma város.	11
Római torony Turnu-Szeverin mellett.	12
Kaliforniai képek: 1. Az arany kapu San-Franciskónál. 2. Elejtett csethalak a tengerparton. 3. Erdei táj Perzsa temető Teherán mellett.	17
Hindu ökröfogat.	22
Oroszországi rúthén pásztorok.	8
Csuna, Livingstone szolgája.	10
Pruthmelleki kozákok.	11
Ólhországi vesztegzárörök.	12
Ashanti szolga.	13
Ashanti törzsfőnök és harcosok.	18
Bukovina rúthén lakói.	18
Kozák kunyhó a Pruth mellett.	28
A kutnál. (Kép Oroszországból).	34
Indian főnök és családja.	44
Brahminok.	45
Hindu bayader.	46
Királyi testőrök Barodában.	47
Ceyloni falusi bíró. — Singhales nemesei.	49
Spanyol csempészek.	51

Hegy lappok.	1
Bikaviadal Szevillában.	4
Oroszországi rúthén pásztorok.	8
Csuna, Livingstone szolgája.	10
Pruthmelleki kozákok.	11
Ólhországi vesztegzárörök.	12
Ashanti szolga.	13
Ashanti törzsfőnök és harcosok.	18
Bukovina rúthén lakói.	18
Kozák kunyhó a Pruth mellett.	28
A kutnál. (Kép Oroszországból).	34
Indian főnök és családja.	44
Brahminok.	45
Hindu bayader.	46
Királyi testőrök Barodában.	47
Ceyloni falusi bíró. — Singhales nemesei.	49
Spanyol csempészek.	51

VII. Vegyes tárgyak. Térképek és tervezetek.

Gyermekjátékok 250 évvel ezelőtt.	1
Svéd népiszkola tanterme.	7
Svéd népiszkola.	7
Utazás a tenger alatt:	
„A Lincolin” néhány kisebb gőzöstől kísérve.	14
Ágyúgyóval lőtték a csetre.	15
A páncél-hajó urai.	16
A „Nautilus” gépháza.	17
Az óceán csodái.	18
A búvárok.	19
A csespő-szigeti erdőség.	20
Az elsőlyett hajó roncsa.	21
La Peyrouse papirjai.	22
A „Nautilus” fenakadása.	23
A papukák a Nautilus közelében.	24
Harez a vadakkal.	24
A papukák a Nautiluson.	25
A korall-sír.	26
A hajós csigák.	27
Egy tíz millió értékű kagyló.	28
A szivacs-halász.	29
A búvár.	30
A hajó-romok.	31
A vulkán működése a víz alatt.	32
Menekülés a dagály elől.	33
Busa-szöketők.	34
A jéghegyek között.	35
Isten veled nap.	36
A jégválogók.	37
Az üzöbe vett polyp.	38
Írtózatot látvány.	39
Nemo kapitány a viharban.	40
A boszuálló.	41
A Mál-özönben.	42
A most látható üstökös pályája.	28
A tanító-gyűlés a képviselőház termében. (Sárdy István rajza).	35
A két Lenkey (Lenkey Károly arczképével).	37
Fogarasi János (arcz.).	353
Walt Whitman (arcz.).	369
Duka Tivadar (arcz.).	385
Szilágyi Pál (arcz.).	401
Három katonai nevezetesség (b. John, h. Koller és b. Kuhn arczképével).	418
Concha tábornok (arcz.).	433
Petrarka (arcz.).	449
Alessandri Vazul (arcz.).	481
Molnár Aladár (arcz.).	497
Pulsky Ferencz (arcz.).	512
Krusz Krizosztom (arcz.).	529
Bock Ernő (arcz.).	545
Polgár Mihály (arcz.).	561
Pap Gábor (arcz.).	577
Ivackovics Prokop (arcz.).	593
Guizot Ferencz (arcz.).	609
Gróf Batthyány József (arcz.).	611

V. Természettudomány, ipar, gazdaság.

Silas-féle életmentő készülék.	2
Dohányültetvény Cuba szigetén.	2
Cubai szivacs-halászok lakása.	2
A philadelphiai 1876-iki világiállítást tervezett épületének belseje.	9
A philadelphiai világiállítást tervezett 1000 láb magas torony, a föld legmagasabb épületeivel összehasonlítva.	9
Aszfalt-burkolat készítése a kerépesítő-uton.	13
New-Yorkban tervezett mozgó vas-pálya.	19
Halott-égetési szertartás.	20
A Vezuvu tervezett vaspálya.	26
A teremtés történelme képekben.	34
Pullmann-féle vasúti szalonkocsi belseje.	43
Zuhovics Fedor megérkezése Párisba.	49
Wohl Stefánie regényéből:	
„Az északi fény”.	51
„Az öreg ház”.	51
A lég hajótörés:	
A hajótörés.	48
Keresik.	49
Megtalálták.	49
Nem akar meggyulni.	50
A fazekasok.	50
Az első vallatás (Frignes rajza).	7
Top és a kigyó.	51
A tó barlangja.	51
A rabok miséje.	627
Darmay Viktor: Minden, minden a régi.	226
— Az egész élet.	530
Dömötör János: Az el nem végzett teendő (Longfellow után).	258

VI. Népviseletek, genreképek.

a) Hazaiak.	
Megzavart kincsesők. (Gyulay László rajza).	2
Nem akar meggyulni.	50
A fazekasok.	50
Az első vallatás (Frignes rajza).	7
Top és a kigyó.	51
A tó barlangja.	51
A rabok miséje.	627
Darmay Viktor: Minden, minden a régi.	226
— Az egész élet.	530
Dömötör János: Az el nem végzett teendő (Longfellow után).	258

Erdélyi szász népviselet (18 kép).	25
Kalotaszegi magyar népviselet.	29
Hóstiát (külvárosi) vőfélyek Kolozsvárott.	29
Hátszegvidéki román népviselet.	31
Besztercei oláhok (Koller K. fényképe után).	50
Névnapi köszöntő. (Gyulay L. eredeti rajza).	51

b) Külföldiek.

Hegy lappok.	1
Bikaviadal Szevillában.	4
Oroszországi rúthén pásztorok.	8
Csuna, Livingstone szolgája.	10
Pruthmelleki kozákok.	11
Ólhországi vesztegzárörök.	12
Ashanti szolga.	13
Ashanti törzsfőnök és harcosok.	18
Bukovina rúthén lakói.	18
Kozák kunyhó a Pruth mellett.	28
A kutnál. (Kép Oroszországból).	34
Indian főnök és családja.	44
Brahminok.	45
Hindu bayader.	46
Királyi testőrök Barodában.	47
Ceyloni falusi bíró. — Singhales nemesei.	49
Spanyol csempészek.	51

VII. Vegyes tárgyak. Térképek és tervezetek.

Gyermekjátékok 250 évvel ezelőtt.	1
Svéd népiszkola tanterme.	7
Svéd népiszkola.	7
Utazás a tenger alatt:	
„A Lincolin” néhány kisebb gőzöstől kísérve.	14
Ágyúgyóval lőtték a csetre.	15
A páncél-hajó urai.	16
A „Nautilus” gépháza.	17
Az óceán csodái.	18
A búvárok.	19
A csespő-szigeti erdőség.	20
Az elsőlyett hajó roncsa.	21
La Peyrouse papirjai.	22
A „Nautilus” fenakadása.	23
A papukák a Nautilus közelében.	24
Harez a vadakkal.	24
A papukák a Nautiluson.	25
A korall-sír.	26
A hajós csigák.	27
Egy tíz millió értékű kagyló.	28
A szivacs-halász.	29
A búvár.	30
A hajó-romok.	31
A vulkán működése a víz alatt.	32
Menekülés a dagály elől.	33
Busa-szöketők.	34
A jéghegyek között.	35
Isten veled nap.	36
A jégválogók.	37
Az üzöbe vett polyp.	38
Írtózatot látvány.	39
Nemo kapitány a viharban.	40
A boszuálló.	41
A Mál-özönben.	42
A most látható üstökös pályája.	28
A tanító-gyűlés a képviselőház termében. (Sárdy István rajza).	35
A két Lenkey (Lenkey Károly arczképével).	37
Fogarasi János (arcz.).	353
Walt Whitman (arcz.).	369
Duka Tivadar (arcz.).	385
Szilágyi Pál (arcz.).	401
Három katonai nevezetesség (b. John, h. Koller és b. Kuhn arczképével).	418
Concha tábornok (arcz.).	433
Petrarka (arcz.).	449
Alessandri Vazul (arcz.).	481
Molnár Aladár (arcz.).	497
Pulsky Ferencz (arcz.).	512
Krusz Krizosztom (arcz.).	529
Bock Ernő (arcz.).	545
Polgár Mihály (arcz.).	561
Pap Gábor (arcz.).	577
Ivackovics Prokop (arcz.).	593
Guizot Ferencz (arcz.).	609
Gróf Batthyány József (arcz.).	611

V. Természettudomány, ipar, gazdaság.

Silas-féle életmentő készülék.	2
Dohányültetvény Cuba szigetén.	2
Cubai szivacs-halászok lakása.	2
A philadelphiai 1876-iki világiállítást tervezett épületének belseje.	9
A philadelphiai világiállítást tervezett 1000 láb magas torony, a föld legmagasabb épületeivel összehasonlítva.	9
Aszfalt-burkolat készítése a kerépesítő-uton.	13
New-Yorkban tervezett mozgó vas-pálya.	19
Halott-égetési szertartás.	20
A Vezuvu tervezett vaspálya.	26
A teremtés történelme képekben.	34
Pullmann-féle vasúti szalonkocsi belseje.	43
Zuhovics Fedor megérkezése Párisba.	49
Wohl Stefánie regényéből:	
„Az északi fény”.	51
„Az öreg ház”.	51
A lég hajótörés:	
A hajótörés.	48
Keresik.	49
Megtalálták.	49
Nem akar meggyulni.	50
A fazekasok.	50
Az első vallatás (Frignes rajza).	7
Top és a kigyó.	51
A tó barlangja.	51
A rabok miséje.	627
Darmay Viktor: Minden, minden a régi.	226
— Az egész élet.	530
Dömötör János: Az el nem végzett teendő (Longfellow után).	258

VI. Népviseletek, genreképek.

a) Hazaiak.	
Megzavart kincsesők. (Gyulay László rajza).	2
Nem akar meggyulni.	50
A fazekasok.	50
Az első vallatás (Frignes rajza).	7
Top és a kigyó.	51
A tó barlangja.	51
A rabok miséje.	627
Darmay Viktor: Minden, minden a régi.	226
— Az egész élet.	530
Dömötör János: Az el nem végzett teendő (Longfellow után).	258

1. Elmékedések, értekezések, fejtegetések.

A játékokról (képpel) György Aladár „Bolond Istók” második éneke. — a — r.	25
A gyermekjátékok ügyében. Szilágyi István.	41
A svéd népiszkola (2 képpel).	101
Hugo Viktor legújabb regénye. (—1793—).	121
A pénzesimlás mestersége. (Barnum felolvasása) 210, 226, 243, 258, 274, 290.	249
A tót-irodalomból. Gáspár Imre.	249
Vallás-erkölcsi és társadalmi élet 1848 óta Magyarországon. Komáromy Lajos.	282
Moder. (Mutatvány Dr. Mathews W. művéből).	313, 329
A „Jellem”-ből I.—IV.	474, 490
A tanító második egyetemes gyűlése. Szász Domokos.	521
A gyermekek érdekében (Karr-tól).	585
Petőfi költeményeinek új kiadása (4 képpel).	594
Családi viszonyok. (Bray Károlytól).	601
A sarkvidéki utazások haszna. Sáni Lajos.	633
A tökenévedés törvénye. (Stuart Mill. A nemzetgazdaság alapelvéi cz. művéből).	693, 710, 731
Fröbel Frigyes nevelési rendszere és akolozsvári Fröbel-intézet (képpel).	744
Monda, mese és babonáság.	823

Modor. (Mutatvány Dr. Mathews W. művéből).	313, 329
A „Jellem”-ből I.—IV.	474, 490
A tanító második egyetemes gyűlése. Szász Domokos.	521
A gyermekek érdekében (Karr-tól).	585
Petőfi költeményeinek új kiadása (4 képpel).	594
Családi viszonyok. (Bray Károlytól).	601
A sarkvidéki utazások haszna. Sáni Lajos.	633
A tökenévedés törvénye. (Stuart Mill. A nemzetgazdaság alapelvéi cz. művéből).	693, 710, 731
Fröbel Frigyes nevelési rendszere és akolozsvári Fröbel-intézet (képpel).	744
Monda, mese és babonáság.	823

2. Elbeszélések, genreképek.

A sors és semmi más. (Elet

Az osztrák-magyar sarkexpeditió a sarkvidékre	601
Az északi sarkvidékek: I. Az utazás veszélyei (2 képpel). II. Vadászati vizen és jégen (2 képpel). S. L. 627, 645	
Olaszországi képek: I. A milánói főtemplom belseje (képpel). II. A mai Róma (képpel). III. Bemenet a kék barlangba Capri szigetén. (képpel)	646, 660, 676
A törpék országa. <i>Sámi</i> Lajos	646
A Lakon sziklavölgy Hátsó-Indiában (képpel)	662
Dél-Tirol dolomit-hegyei (képpel)	675
A csendes tengeri vaspálya. I. II. (3 képpel). S. L.	679, 695
Payer és Kepes előadásai az észak-sarki utazásról (törképpel)	681
Ferenc József-földe	682
Vázlatok Kelet-Indiából. I.—VI. (9 képpel). S. L.	711, 731, 747, 775, 818
Fidsi-szigetespart, Anglia új birtoka (6 képpel)	759
Spanyol csempészek (képpel)	818
Karácsony a jég között (képpel)	843
8. Természettudomány, ipar, kereskedelem, gazdaság és rokon.	
Időjárások a közmondásban H. S.	9
Egy új életmentő találmány (képpel)	24
A tenger színének süllyedése. <i>Keassey</i> Jenő	54
A szenvedélyek hatása testünkre. (Az élettan legújabb felfedezéséről). H. S.	70, 86
A természet naptárából. (Január.)	91
Hókrisztályok. <i>Sámi</i> Lajos	102
A helybeli és általános halál. (<i>Huxley</i> után)	118
Az agyféltekék. (<i>Huxley</i> után)	134
A philadelphiai világtárlat (2 kép-és 4 ábrával)	139
A kholera elterjedése 1873-ban	150
Japánról ipartörténeti szempontból, különös tekintettel a japáni papiriparra. <i>Xántus</i> János	163, 179, 194
A hóvirág. <i>Sámi</i> Lajos	171
Élőfákra épített falvak	200

Az aszfaltól. <i>Borostyáni</i> Nándor	202
A porszemek óriás munkája. (<i>Sterne</i> Carus után). Sz. M.	214, 230
Herkules és a lernai hydra	215
A honvágy mint betegség. (A legnagyobb észleletek alapján.) H. S.	217
Egy különös madár	234
Az ember nem legrégebb nyoma. (Dr. Thomé könyvéből.) 246, 263, 279	
Mozgó vaspálya	299, 310, 327, 342
Az állatok harcra	299, 310, 327, 342
A nemzetközi kereskedelem- és közlekedés s eszközeik. Ifj. <i>Háry</i> Sándor	294, 311
Merész terv	295
A holttestek elégetése (képpel)	308
A Vezuvra tervezett vaspálya (képpel)	374
Mindennek megvan a maga haszna. <i>Sámi</i> Lajos	377
A svábbegyi vaspálya (képpel)	387
<i>Szmik</i> Miklós	394
A növények szunnyadása	394
Az ősemlék S. L.	410
A gyorsaság a természetben	439
Az első hidépítők	441
A mostani üstökös (képpel)	455
A Libanon czedrusai (képpel)	455
Tengeralatti vaspálya Anglia és Franciaország között	395, 551
A harangokról	550
A gömői vasipar. (2 képpel)	564
A teremtés történelme (2 képpel)	566
Miért kell aludnunk K. T. K.	598
Bank és tőzsde (6 képpel)	579
A falevelek hullása őszel	615
Az új színek. (Radau után) H. S.	662
Khinai nyaláncságok	663
Vizből való élet- és vagyonmentés s eszközei. (<i>Kenessey</i> Albertől)	665
A vénasszonyok nyara. <i>Kiss</i> Elek	694
Tudományos kutatások a tengeren. I. II. (Martins után) H. S.	697, 713
A dobsinai jégbarlang (2 képpel)	707
Felvonó gépek nagyobb házakban	766
A legrégebb gőzhajó	779
A Vénus átvonulása. (1874. decz. 9-én.) <i>Sámi</i> Lajos	781

Légvulkánok Dél-Amerikában S. L.	798
A nap alkatrészei és működése	881
9. Tárczacikkek, napi érdeklődések, közlemények.	
Levél a szerkesztőhöz. <i>Köbor</i> Tamás	10
Farsang elején. (Fővárosi tárcza.) <i>Borostyáni</i> Nándor	26
A jégen. (Fővárosi tárcza.) <i>Borostyáni</i> N.	41
Az első szám. <i>Borostyáni</i> N.	58
Téli est. <i>Borostyáni</i> N.	90
Az első vallatás	102
Párhaj. <i>Borostyáni</i> N.	106
A világiállítási tér mai képe	107
Egy zene-estély a külvárosban. <i>Borostyáni</i> N.	154
A malom-utczában. <i>Borostyáni</i> N.	186
Mi kisvárosiak. (Vidéki élet.) <i>Kétkaloty</i> J.	233
Fővárosi képek: Az utczasarak képpel	259
Piros pünkösöd naján. <i>Varga</i> János	329
Problematisz existenciák. (A kikkrol nem tudni miből élnek.) <i>Dr. K. Gy.</i>	345
A víz dalnokai. <i>B.-Büttner</i> Lina	378
Nyári napok. <i>Borostyáni</i> N.	426
Női mozgalom a korecsák ellen. K. T. K.	458
Budapesti nyomorultak. (Tollrajzok.) <i>Borostyáni</i> N. I.—IV. 634, 665, 678, 697	
Komáromi és Komáromban. y. r.	649
Az ősi idény. <i>Borostyáni</i> N.	713
Különös fogadások. K. T. K.	762
Két-szeresen-utca. <i>Borostyáni</i> N.	781
Barangolás a járdán. <i>Borostyáni</i> N.	801
10. Eredeti levelezések.	
A Balaton mellől. <i>Nagy</i> Aron	42
Dél-Amerikából: I. Rio-Janeiro. II. Buenos-Ayres. Sz. <i>Török</i> János	199
Három nap Helsingforsban. <i>Géresi</i> Kálmán	362
Marienburg. I. II. III. <i>Pisztóli</i> . 507, 523, 538	
Borszék. Dr. <i>Cseh</i> Károly	538
A tepli monostor. <i>Pisztóli</i>	547
Az osztrák határörvidékről. Riva, Tirolban. A. I.	586
A müncheni városról pinczejében. <i>Ujvári</i> Béla	734
11. Állandó rovatok.	
A hétről. — Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedelem. — Közlekedés. — Találmányok. — Balesetek, elemi csapások. — Mi újság? — Egyveleg. — Különfélék. — Statisztikai jegyzetek. — Halálhírek. — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondánivalók. — Sakkjáték. — Heti naptár.	

Az akadémia ünnepélyes közlése. (Máj. 31-én)	361
A hőmezővársárhelyi ref. lyceum másfél százados ünnepélye. <i>Baltagi</i> Aladár	506
Az országháza — vakációkor (képpel)	549
A történelmi társulat közgyűlése Besztercebányán	553
A természetvizsgálók XVII. nagygyűlése Győrött	554
A székesfehérvári színház megnyitása	555
A kolozsvári dalárünnepély	570
Az észak-sarki expeditió	587, 618
A kolozsvári dalárünnepély (képpel)	614
Az aradi színház megnyitása (képpel). <i>Varga</i> János	618
Az aradi gyászünnep	651
Hogy él Kossuth? <i>Darmay</i> V.	749
Zubovics Fedor párisi utja (képpel)	758
Rienzi. (Wagner operája). T. L.	765
Zichy Mihályról	765

1-ső szám. ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEK: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csupán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft., félévre 3 ft. **XXI. évfolyam.**

Hirdetések díja: Egy ötször használt sor, vagy annak helye egyszeri ígdtatásnál 15 krajczár, többszöri ígdtatásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden ígdtatás után 30 kr. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetésményeket elfogad Bácsban: *Oppellik* Alajos, *Wollzeile* Nr. 22 és *Hansenstein* és *Vogler*, *Wallfischgasse* Nr. 10.

AGASSIZ LAJOS.
1807—1873.

A talán sokáig feledhetlen 1873-dik év, mely nemcsak hazánkban, hanem a mívelt emberiség más hazáiban is inkább vesztéseiről, mint áldásairól lesz emlékeztetéssé, a tudományok mezejét sem hagyta látogatatlanul. „Julius Caesar élete“ íróját, III. Napoleont nemsokára *Liebig*, *Stuart Mill*, s amnyi mások után végre decz. 15-én *Agassiz* Lajos halála követte, mintha sietett volna e szerencsétlen év mennél teljesebbé tenni a gyász-sorozatot, melyet az emberiségre mérni hivatva volt.

A vesztéses, mely *Agassiz* halálából a tudományos világot érte, bár egy távol hont sujtott legközvetlenebbül, de ama kölesönös hatásnál fogva, mely ma már a mívelt emberiség minden, bármí távol eső részei között is létezik, reánk nézve is nem kevésbbé érzékeny vesztéses, mert azon szellemi erő egyike semmítilt meg benne, melynek a lelki szabadság, s a fölvilágosodás ügye annyit köszön, s köszönhetett volna kétségkívl még többet is.

Agassiz Lajos, a világhírt amerikai természettudós, Európa klasszikus földén, a svájci köztársaság *Vaud* kantonjában *Orb*ban született 1807-ben; s Németországon folytatott tanulmányai után 1838-ban a neufchateli kollegium természettudományi tanárává lett.

Itt kezdte a svájci jegesek fölött legelső nagybecsű tanulmányait, melyek 1840-től fogva 1847-ig tartottak. *Dessorral* és *Vogt*tal együtt ők képezték azt a triumvirátust, mely ekkorában a természettudományok terén *Helvéciában* oly szép sikerrel működött, s *Agassiz* e tudós társai közremunkálásával a halak természettörténetéről, az őshalakról, a jegesekről, stb. adott ki a tudományos világban nagy föltűnést keltezt műveket.

Az 1847-diki politikai események, melyek társát *Vogt*ot később a csonka parlament elnökévé tették, egy időre, fölzávarták a kis *Neufchatel* békés fog-

lalkozásra hajlandó tanárává is, s csakhamar a tengerentúli új hazába ízték *Agassiz*at. Alig érkezett meg Amerikába, a *Boston* közelében levő *uj-cambridgei* egyetem természettudományi tanárává nevezték ki, s itt állattant és földtant adott elő, s muzeumot alapított az összehasonlító állattan számára. Tanulmányait az új hazában még fokozottabb tevékenységgel folytatta, annál inkább, mivel ép ugy mint *Stuart Mill*nek, szerencsés végzete ugy hozta

magával, hogy egy oly nőt, egy valódi amerikai lelkű nőt nyert élettársul, ki magas képességeivel és szellemi tulajdonaival valódi pályatársul forrott hozzá. Együtt utazták be az új világ terjedelmes partjait, az *Amazon* tájékát, együtt rendezték aztán a nyugalmas otthon napjaiban a gyűjtött természeti kincseket, — a nő tolla és esetje mindig készen állván a gondolkozó férj rendelkezésére.

AGASSIZ LAJOS.

De nem kevesebb készséggel találkoztam az Egyesült-Államok kormánya részéről is. Az utolsó évben is egy hadihajó bocsátatott rendelkezésére, és a tenger mélyeit tanulmányozhassa. Az amerikai kormány be tudta látni, hogy mily szolgálat az az állam részére, melyet egy szakember a tudományok iránti érdekelttség felkeltése, és az ismeretek egy új ágának feltárása által nyújt polgártársainak.

A mi Agassizt ép úgy, mint svájci pályatársát Vogtot, Burmeister, sőt a jelesebb természettudósok közül még több másokat is igen feltűnően jellemel: az élelki érdekelttség az emberi társadalom érdekei iránt, mely nem engedti őket, minden magasabb eszméket feledve a lelketlen lények lelketlen tanulmányozásába egészen eltiljedni. Habár mint tulajdonképpen a Buffon és Cuvier utóda, nagy becsületek lehettek előtte a híres ősök betöltetlen állomáshelyei, melyek egyikére, a francia muzeum főigazgatójára ép úgy, mint a College de France tanárására is meghívta őt III. Napoleon, de mint a szabad helyét köztársaság szülte, s a protestáns Egyesült-Államok polgára, III. Napoleontól semmiféle meghívást nem akart elfogadni.

Egyénileg erőteljes, ép, józan, morális érzékű férfi volt, s „mint valamennyi protestáns tudós, — mondja róla L. Simonin, — szigorúan ragaszkodott vallása tanaihoz.“ Lamarck, Geoffroy St. Hilaire, Göthe és Darwinnel együtt Agassiz is a fajok változékonyságának elvét védte, csak hogy ép ez erős vallásosság, befolyása alatt pregnansabban fejezte ki magát a tekintetben. „Az összehasonlító élettan“-ról írott művében világosan kimondja, hogy „a szerves lények geográfiai elterjedése tökéletesen föltűnteti egy fensőbb értelmiség (supreme intelligence) közvetlen működését, mint bármilyen más a pliszikai világban.“

Mint már e vonásokból is következtethető: jellemére nézve tiszta, határozott, egyenes lelkű, őszinte férfi volt, — vir probus, mint már említett életirója mondja: valódi példányképe a valódi természet-tudósoknak, kik az emberi életben igyekeznek meghonosítani azt a magas, tökéletes ideált, melyet a szerves természetben mint az igazság kárlelhetlen, rideg, de áldásos törvényét, naponként megtestesülve látnak maguk előtt.

Ily férfi halála mindig veszteség az emberiség bármely részére nézve is.

Dapsy L.

Bajok között.

Van-e elégtétel a sok szenvedésért?
Nyer-e díjat a sok méltatlan nyomor?!
Oh engem már annyi, annyi szenvedés ért,
De jutalma késett mind-mindannyiszor!
Csakhogy az a nyomor, mely engemet sújt,
S sújt: még sokat sújthat! s ez faj énnekem!
Én csak fölkelek, s tán van, ki fölkel újra,
De legtöbb van mégis az erőtelen!

Van-e elégtétel a sok szenvedésért?
Oh lelkemben oly sok a nyomor s a kín!
Akármerre lépek, csak ez az árny kísért,
Mintha méreg ülne az üdv ajkain. —
S még ha én volnék csak, ki rejtekbe bujva,
Ki-kisírom búmat némán, csendesen!
De hány van, ki kínját viselni nem tudja,
S jobb sorsot várni már nincs türelme sem!

Van-e elégtétel a sok szenvedésért,
Mely engem gyötört már é kis léten át?!
Büntelen bár, mégis annyi bűnhődés ért,
Hogy gyánúval nézem a szent bibliát. —
De ha elgondolom, hogy rajtam kívül még
Számítatlan lény szenved ily méltatlanul:
E sorsotl csak azért is nem menekülnek,
Hátha abból tűrni más is megtanul.

Van-e elégtétel a sok szenvedésért?!
Oh kell lenni! s hogyha nem több: egy marad!
Megmarad a vágy, mely vár és örökké kér,
Meg az üdv iránt a hit s az akarat.
S míg ezek megvannak, addig küzdhetünk, de
Ha eltűntek már, akkor mit tegyünk? —
Akkor is csak hajtsuk fejünk tenyerünkbe,
Megnugodva abban, hogy ez — végzetünk!
Benedek Aladár.

A SORS ES SEMMI MÁS.*

— Életkép. —

Írta: TOLNAI LAJOS.

Egy egészen hajlott kora öreg ember ha rád néz: ugy-e, hogy akaratlanul is elgondolkozol? Azok a ránczos, vörös héju szemek; az a bátoratlan és mégis oly merőn rád tapadó pillantás; azok a szótlan, szintelen ajkak; az a — én nem tudom hogyan, ha gyér, ha sürű, de mindig torzonborz szakáll és bajusz; az a — ha régi ha új, de mindig gyűrődöttnek, kopottnak tetsző ruha; azok a bütykös, hideg, csontos ujjak, melyek oly szorosan tartják a közéjük került tárgyat, mintha a világban (mert talán sokszor úgy is van) a legbiztosabb támaszt egyes egyedül abban lennék: mindezek, úgy tetszik nekem, mintha egy más-világi hangon szólanának szívünkhöz. Ugy érzem, mintha az ilyen ember fél lábbal már a sírban volna, és mint ilyen, ha bizodalmasan kérdezők: tudna is beszélni ama szebb világról.

Ezelőtt mintegy három héttel, egy ködös pénteki napon, mint a gergelyi járás kertületi orvosa a körtvélyesi vasuti állomás tágas éttermében járkáltam, várva a lassan jövő vonatot, melyen néhány távolabb lakó betegemnek szándékoztam olyan a milyen vigasztalást vinni. A teremben akkor még senki se volt, legalább én azt hittem. Némi élesebb széttekintés azonban arról győzött meg, hogy e hitem tévedésen alapul, mert az a kék holmi ott a nagy sötét hamuszín kemencze mellett valóságos ember, csak hogy öreg ember, esőndes lény, a ki alkalmast örvend, hogy kedve szerinti meleg helyre juthatott.

Közelebb mentem hozzá, nem épen azért, hogy vele beszédbe eredjek, inkább csak kíváncsiságból, hogy kicsoda? mit csinál?

Egy öreg ember, kopottas téli ruhában, keztyűtlen kezekkel, botját szorosan két kezében tartva. Báránbőr sapkája homlokára van huzva mélyen. Maga elé néz az asztalra, melyen egy inkább posztó tarisznya, mint bőrönd üldögél; a bőrönd mellett valami dohányszinű női nagy-kendő pihen, s még pár női ruhadarab abból a fajtából, a mit a szegényebb osztály asszonyok ép úgy viselhetnek (a mint hogy viselnek is) forró nyárban, mint őszön, télen, tavaszon.

Látva az öreg ember beesett, bánatos

* Főolvasztott a Kisfaludy-társaság jan. 2-ki ülésén.

arczát, megvallom, szerettem volna oda menni, vállára tenni kezemet, s őszinte érzéssel így szólni hozzá: félre a komorsággal; kedv! ez a fő, és bátorság, igen, igen; a legokadatolabb kétségbeesés sem ér annyit, mint egy kis jóízű kaczagás.

De nálam nem megy és nem ment könnyen soha az idegenekkel való beszédbe eredés; azt hittem, minden embernek joga van arra, hogy a tiszteletben tartást megkövetelhesse. Kimentem tehát a raktár udvarára, s szabad röptőt engedtem gondolataimnak.

Hosszu, páros, egyenes vonal futott szemem előtt. Oh mi szép volna, ha két ember legalább így haladhatna egymás mellett az életen át, le nem térve az egyenes irányról, mert amott néhány öhnyire valami könnyű préda ígérkezik; félre nem vágva hitvány aggodalomból, hanem haladva bátran, bizton, kitartással, csüggedetlenül, látva a becsületes célt, ha oly távolban is, mint a csillagok, de oly tisztségben, mint ez égi jegyek.

S a ki így haladna, vagy így halad is egy egész hosszú életen át: vajjon milyen kikötőbe jut, vagy épen jut-e?

E kérdésnél — véletlenül — épen az étterem ablaka előtt állottam meg. Betekintettem az öreg emberhez. Önkénytelenül kérdeztem magamtól: öreg, ki vagy te? milyen uton haladtál, és hogyan, hogy így kikötőbe érkezél? Sok van-e szivedben abból, a mi jól esik? ha nem volna kenyered, kenyér gyanánt; ha nem volna sebedre orvosság, orvosság gyanánt eső? Vagy csak ezzel a rongyos posztó tarisznyával s szóvalan kedvetlenséggel jutottál-e ide?

A mint látam, jövővetni kezdtek az utasok, mert az öreg nem volt már egyedül. Egy fekete nagy kendős, igen fehér és komor, de szépképi öreges asszonyság forgolódtott mellette. Nagy, fényes szemeit sebesen jártatta a jövő-menő utasokon, s egyszer oda esett reám is tekintete. Hirtelen megállott, nézett hosszan, merőn, fehér arca valamennyire kipirult, s mosolygva fordult az öreg emberhez. Sűghatott neki valamit, mert mindketten figyelmesebben tekintettek felém.

Gondoltam: ismerősöknek vélnek, s hittem, hogy tévedni fognak, mert én épen nem tudtam bennük semmiféle ismerőseimet is fölfedezni. Néhány perc múlva az asszony ott kiinn járt a folyosón, el-elhaladt mellettem, rám tekintett, látható könnyebbüléssel, s végre megszólított.

— Nem tévedek-é, ha az hiszem, hogy — S megállott.

— Igen, én a bodrogfalvi doktor vagyok — mondtam, abban a hitben levén, hogy oda bent az öreg embernek doktorra van szüksége, — segíthetek talán valamiben?

— A somkői László Sándor fia? — kérde tovább.

— Épen az asszonnyom.

— Persze a tekintetes ur engemet nem ismer?

— Nem.

Azonban a vonások kezdtek előttem csakhamar ismeretessé lenni.

— Pedig kis diák korában sokszor megfordult a házunknál, apám somkői pap volt.

Most már tudtam kivel állok szemközt, ki az a szép fehéreképi asszony: a somkői, egykor híres szépképi papeány. — Hogy

és mit kereshet itt e távol vidéken? Messze van ide Somkő.

— Ön, asszonnyom, a Fekete Mari volna? — kérde, a multakra való édes visszaemlékezéssel.

— Az vagyok, most Hollós Károlyné. Az oda bent — mutatott a kályha mellett üldögélő öreg felé — a férjem.

A legőszintébb érdeklődéssel kérdeztem a még most is ritka szép vonású nőt, ki hirtelen megáradt könyeit elfojtott zokogások közt törülgette.

— Tehát az a férje ott — kérde — ugy-e beteges?

— Nem beteg, csak ide jut a jó ember, meg a ki bolond.

Hallgattam. Kényes dolog az ilyen meg nem érthető szóra rögtön válaszolni.

— Édes istenem, hát maga az Dezső — s nyájas mosolylyal nézett rajtam végig, mi közben nagy fehér könyvei egyre hullottak. Milyen gavallér ember lett, ilyen volt az én férjem is! Most! — az az, a ki ott bent a kemence mellett, abban a nagy bőrsipkában, azzal a pörkölt kávé-színű búsal, abban a sötétszürke kabátban áll, mert ha mellette nem vagyok, mindig búsul.

Mondtam valamit, ő a ruhára érthette, hogy az öregem elég jó ruha van.

— Hiszen jó, hogy épen rongyos gunyában nem ül — monda éles fenhargon — de csak egy muzsikusz cigányának való ruha az, tudva hogy Hollós Károly kiesoda, micsoda egy ember volt. Bolond a ki jót tesz, meg az is bolond, a ki a mai világban az emberektől jót kíván. Jó sziv, igaz barátság, becsület: mire való volna, nem az kell itt! Nem volt a férjemnél a kedves tekintetes ur soha ugy-e? pedig milyen szívesen vette volna Károlyom. Mennyi gazember járt hozzá, uram teremtem, mennyi eszem-iszom czudar, s hogy a szerencsétlenség rá csapott, hogy elkerülte szegényt mindenki, mint valami ragályos beteget. Pedig forgandó ám a szerencse, kedves doktor ur, mihelyt észreveszi, hogy tiszta szívet emberhez szállott — véletlenül: fölkeredik mint a zsvány, a ki fél a becsületes embernek még a nézésétől is.

Nem tudom, hogyan, de akaratlanul is arra a gondolatra kellett jönnöm, hogy ez a szegény asszony most engem azért néz oly élesen, hogy az ő nézetétől vajjon én félek-e?

Az asszony tekintetében tagadhatlanul volt valami, a mi megdöbbentett, de a szerencsétlenség szokott is hagyni áldozatán mindig olyas jelt, mely kiáltó szavakkal hirdeti a léleknek önmagát tépő hánykolódását. Ha nem ismertem és nem szerettem volna is a jó asszonyt és családját: akkor is, azt hiszem, teljes részvételt fogtam volna hallgatni bizodalmas nyilatkozásait, mig így, megvallom, vágytam tudni mindent, a mi azóta történt velök, hogy Somkő vidékéről engemet is e távol hegyek közé vetett a sors.

A jó asszony beszédében megállapodott egy kissé — elliszem észre vette, hogy többet talált mondani mint akart, legalább én így vélekedtem. Mig hallgatott: kétszer-háromszor is ki és begombolta sötét kék alsó felöltőjét, bizonyosán mutatni akarva, hogy ha most szegény is, de a fehérenmü rajta tiszta, mint az a szállongó hó. Az ablakhoz futott, betekinteni férjéhez, mi közben asszonyi természetes és megbecsútható érzésénél fogva — az utjában levő kis sár

miatt — fehér alsó szoknyájából megmutatott annyit, a mennyit a legszigorubb illendőség is megenged, s a mennyivel épen be lehet bizonyítani, — hogy ha szegény vagyok is, de rongyos nem.

— Betekintek egy kissé férjemhez — kiált nyájasabban hangon.

S oda bent a kemence mellett hamarosan sok minden történt. Az öreg ember nyakán a vastag fakó csomóra kötött sál-nak olyan állást adott, hogy az ne olyan ütött kopott mesterlegényes, hanem urasabb formát mutasson; a bő lötyögős kabátot kigombolta, hogy tűnjék elő a tisztességesebb fekete mellény, s rajta az ezüst óralánc. Kezeire valami ruhakeztyűt erőszakolt föl.

Mit, mit nem, bizonyosan nem tudom, de beszélt neki sokat a kezével, hosszú ujjával kutogtatva felém — mire az öreg ember kiegyenesedett korhad magartásából, levette báránybőr sipháját, s nagy fehér kopasz fejét megtörülgette, bajuszát, álla alatt levő szakállát, kevés összes haját rendbe hozta, pipát töltött, rágyújtott s férfiasan, komoly méltósággal fogadta neje intézkedéseit. Kertült az asztalra egy fél meszely bor is, pár zsemlecskével.

(Helyes! magam is úgy vélekedem: nem szabad a világ előtt soha is egészen elárulni, hogy nincs, hanem ha igen nagy megerőltetésbe kerülne is, mutatni kell, hogy van. Jó az isten.)

— Itt vagyok kedves doktor ur, — szólott derülten a jó asszony, midőn ismét fölkeresett, vidáman tekintve szét, a mint tiszta lelkű emberek még a nyomoruságban is tudnak, — mindent eligazitottam. Oh milyen rég láttam már falumbelit. Ugy-ugy, csak takarja be a nyakát doktor ur — szólott — hűvösecske van, én nem igen érzem, sem igen fázom, azért öltöttem ilyen könnyen is. Majd máskor másképp lesz — fordított egyet a dolgon, hogy hátha én másban találom az ő könnyű öltözködésének okát — karácsonyra helyének kell az én Károlyomnak lenni, ugy-ugy uram teremtem — s mintha kinyílt nagy szemével egyet kószált volna, hirtelen végig rohant a felleges égen.

— Nem baj, a mi volt, elmúlt — monda valamennyire esőndesebb indulattal, nekem istennek hála egészségem van, mert nem busulok, nem, azért se busulok, ha ég, föld összeszakadna is. Rajtam a sok gonosz irigy ugyan nem kaczag. Ennyit adok, doktor ur, az egész világra e!

És sovány csontos ujjával élelet csatantott. Arczának pillanatnyi kipirulásából ugy láttam, hogy ez a csattanás szívének igen jól esett.

— De férjem, szegény érzékenyebb — folytató — vele sokszor alig bírok, mind csak a testvéreit, barátait emlegeti. Oh lelkem Károly te — mondom sokszor — ugy volt az világ eleitől fogva: mig várnak tőlünk, mig diszére válnak valakinek, mint a szemes kalászt a veretek — megkeresnek bennünket a jó barátok, egy-két nyomorult az éhesebbjéből még a tarlónkra is eljődögél, de semmire? még jó hogy egy se jó! Ahol ni! ej ej! a gőzös —

S a távolban füstölő gőzös robogása csakugyan egyre jobban hallatszott.

— Jön, pedig mennyit szerettem volna még beszélni, még semmit se kérdeztem — s mintha az öreg ember a kályha mellett most egyszeriben itt maradna, ha

ő oda nem szökik — lázas sietséggel futott a terembe.

— Ehol a férjem, doktor ur, — szólott bemutatva a tarisznyával, pipával, bottal, esernyővel fölfegyverzett öreg embert — falumbeli, édes Károlyom.

Hollós Károly ur nyugodt komolysággal tekintett reám s a nyomoruságból, mely lenyitgözte őket, egyetlen vonást sem akart elárulni.

Kérdé, hová utazom?

— Kövecsesre — válaszolám.

— Mi épen Kövecses mellett lakunk, Várdombon — jegyzé meg az asszonyság örömmel — de persze hogyan hívhatók mi a doktor urat, hogy látogasson meg bennünket. Nem ugy élünk ám most, mint Somkőn!

Nem pusztá udvariasság, de a legőszintébb részvét mondatta velem:

— Kész örömmel meglátogatom önöket, mihelyt dolgaimat rendbe hozhatom.

— Hallod-e ezt édes Mari? vendégünk lesz, aztán ugy vigyázzunk.

— Ne félj semmit Károly.

— Szerzek akkorra egy kis igazi jó bort — biztatott az öreg ember, itt ezen a vidéken az emberek nem valami derekak, de a borok jók. Iszunk, doktor ur, persze nálam az öregség kívánja, mert ifju koromban nem ittam, s meg aztán a bor sok kedvetlen gondolatot elkerget. A biblia is azt mondja: a megbúsult szívet embernek adjatok bort.

— Ki búsul, mért búsulnál? — Kiáltott a nő villogó szemekkel dorgálván ellágyult férjét — egy epepp okod sincs búsulni, nem búsulsz. A mi elmúlt: elmúlt, azon ember nem változtat többet, nem egy hajszálnyit is, mire való volna akkor az oknélküli töprenkedés?

A gyöngé, erőtlenné látszó asszony tekintetében, hangjában annyi erély és őszinteség volt, — hogy bár az ellenkezőre kész okok léteztek — el kellett hinnem, hogy ők egy epeppet sem búsulnak.

Igy ültünk fél helyeinkre és váltunk el egymástól.

Másnap, ugy 10—11 óra tájt járhatott az idő, midőn egy fölötté dőcögős járművön Várdomb főutcáján széttekinttettem.

Alig állottunk meg, és kezdünk Hollós ur lakása után tudakozódni: azonnal egy csomó asszony, leány, gyerkőcz vette körül szekerünket; tudom, hogy ez a magyar falukban ősi szokás — de most mégis nagyon bántott a sok bámész (s ha szegény urról van szó — a parasztnál mindig) gúnyos, kicsinylő arcz.

— Kit keres az az ur! — Kiáltott oda hozzánk egy kapuból valami pipázó suhanecz.

— Nyilván az instáncziást — mondának némelyek.

— A szomorú zsidó gyerekeinek az instruktorát — szólának mások.

— A doktorné urát — egészíté ki egy fiatal asszony — te Szarka Pali, ott lakik a ti házatokban.

— Ott ám — dunnyogá a legényke, — de nem ebben, hanem a cigány soron.

S mint a kinek erre teljes joga van: föltűnt a koesis mellé, s hátra szólott:

— Hát a mi házunkban lakik, majd én élvezetem.

(Folyt. követ.)

Lapland és a lappok.

Európa legészakibb partvidékét a lappok lakják, kik testalkatukkal s életmódjukkal Amerika eskimóira emlékeztetnek s hazájok, mely több mint 4000 négyszög mérföldnyi területet foglal el, nagyszerű, festői tájakban szintén veteledik Észak-Amerika tengerpartjaival. Svédország, Norvégia és Oroszország osztották föl e vadregényes vidéket maguk közt védtelen lakóival, kik egy ósrégi hatalmas néptörzs eltévedett utolsó maradványainak látszanak, mert nyelvök a finnnekével, szamojédokéval, sőt még a magyarokéval is rokon. Ama nem közönséges műveltség, költői képzettség s tudományos előhaladás, melyre a finnek s főleg a magyarok kedvezőbb hazájokban eljutottak, eléggé bizonyítja, hogy a lappokat is gazdagabb, szebb vidékekből szorították ki a Jeges-tenger sivatár partjaira, hol szellemileg majdnem végképen elszunyultak.

Lapp kunyhó.

A jelenlegi lappok e négy főosztályba sorozhatók: hegyi lappok, halász- és erdei lappok, s ezekhez negyedik osztályul számíthatjuk a kolduló lappokat. Minthogy a lappoknak, mikor jelenlegi zordon hazájokat elfoglalták, első dolguk volt az ott nagy csoportokban vadon tanyázó irámszarvasokat megszelídíteni, valószínű, hogy eleinte az egész nemzet csak hegyi lappokból állt. Majd is ez az osztály képezi a lappoknak ha nem is legszámosabb, de mindenesetre legvagyonosabb s más tekintetben is legjelentékenyebb törzsét s ők tekinthetők az egész faj tulajdonképeni képviselőinek. Legfőbb gazdagságuk az irámszarvasban áll s életmódjuk is teljesen és föltétlenül e hasznos állathoz van fűződve. Egy lappcsalád tisztességes megélhetésére körülbelül 300 darab irámszarvas szükséges; ha egy családnak ennyije van, nyáron elég sajtot készíthet arra, hogy télen át élhessen belőle, s azonkívül marad levágni való állat is elegendő számmal. Kisebb család 200 darab irámszarvasal is beérheti; a mely családnak pedig csak 100 szarvasa van, annak már nem biztos a megélhetése és gazdagabb rokonainál szolgálni kénytelen. A kinek 1000 darab irámszarvasa van, az már gazdag ur; ámbár vannak olyanok is, a kik 3—4000 darabbal rendelkeznek.

Norvégia északi tájain és Finnlandban hegyi lappok, a partok mentén halászlappok, Svédországban pedig erdei lappok laknak. A norvégiai szegény hegyi lappok apró kunyhókban, ugynevezett gamme-okban laknak, melyeknek falai három láb vastagok s földdel vannak befedve, ugy hogy távolról apró halmoknak látszanak. A bejárás e 8 láb széles földbarlang

pant terjedelmű erdőségek és mohval fedett lapályok borítanak, a lappok nyáron át a partokra és közel eső szigetekre hajtják irámszarvas-nyájukat, honnan télire ismét visszavonulnak az ország belsejébe.

A lappok hazája tehát nem szegény természeti nagyszerűségekben, de annál szegényebb a természet adományaimban, és a hol egyes völgyekben gazdagabb legelők találhatók és az árpa megterem, vagy pedig az erdők fűt értékesíteni lehet, oda többnyire a szorgalmas finnek és iparúzó svédek telepedtek le, úgy hogy a szegény lappoknak ama hegyi vadonokba kellett vissza vonulniok, melyek sivatár kömladékokkal, mély hegyszakadékokkal, szikla völgyekkel, ritkás, csenevész bokrokkal, zuzmókkal és havasi növényekkel vannak borítva. A lappoknak baromtenyésző néppé kellett lenniök vagy — miként a grönlandiak — a tengerparton hallal kellett nyomoruságos életüket tengetniök. Az élet szükségsei, nélkülözései szellemileg aláücsésztek, tudatlanná, tünnyává tették az egész nemzetet.

A lappok békeszerető, jóindulatu, csendes emberek, kik szeretik a családi boldogságot. Családját még a legműveletlenebb nomád lapp is megbecsüli és nevével nem veszekszik soha. Ünneplés alkalmakkor leányainak irámszarvasokat ajándékoz, úgy hogy mikor férjhez mennek, egy kis nyáját vihetnek menyasszonyi hozományul. A fiatal ember ugy kéri meg szíve választottját, hogy legelőbb is a leány szülőinek ajándékokat küld, a leány dolgait elvégzi, künn a kunyhó előtt „igen” szavát kicsalja s őt ezért egy csókkal jutalmazza meg vagy pedig elragadtatásában orrát a leányhoz dörzsöli. Eljegyzés után gyakran meglátogatja őt s lakodalomkor ismét gazdagon megajándékozza menyasszonya szülőit, hogy leányukat nőül adják hozzá.

Férj és nő minden osztagoknak a ház teendőiben, s mikor a tél ünneppaival megérkezik, a férj fölcsatolja hósaruit, vagy szánra ül, maga mellé ülteti nejét s gyermekeit és elmegy ipához, napához, hogy az unalmas sötét téli napokat énekléssel, tánczozal, birkozással és lapdajátékkal, néha kártyázással is a mennyire lehet, vidáman tölthessék el a halzsirtól gözülő kunyhóban. A szorgalmas nők valamennyi csa-

gokba egy kis csapatszerű nyilásból áll s a füst a tetőzetten hagyott lyukon át megy ki, melyet éjszakára hólyaggal zárnak el. Ilyen földalatti barlangokban töltik el a szegény lappok a végtelennak látszó szigoru, viharos teleket. A borzasztó viharok néha több napig eltartanak s embert és állatot a tengerbe söpörnek, ha véletlenül a parton találják őket. Az ország

Hegyi lappok.

maga kietlen, sziklás vadon, mely fantasztikus alaku kősziklák, terjedelmes hómezők, glacierek, fjordok (messzire benyúló tenger nyelvök) és meredélyek tömkelegéből áll, hol a vakító havas síkságból hirtelen sötét fekete sziklák emelkednek föl s óriási sánczokként vonulva egy darabig a pusztaságon végig, épen oly hirtelen, a hogy a hólapályból kiemelkedtek, ismét elenyésznek. Svéd-Laplandban, melyet rop-

hadok óta s jelenleg is követett rossz, hanyag és szegényes életmód nagyban gátolja. A hegyi lapp büszkén tekint az erdei és halász lappra, mert ő szabad nomád életet folytat, míg ezek csak baromtenyészéssel és halászzattal tengetik életüket. Csak hogy egy nomád nemzet már életmódja-

ládi ünneplésben részt vesznek s a férfiakkal együtt mulatnak. A nők igen ügyesek a himzésben, szövésben és fonásban s gyermekeiket szorgalmasan oktatják mindenben, a mire később szükségök lehet. Mennyire másképp gondolkozik a mi előkelő társadalunk, mely a gyermekek

megtesz, hogy a svédországi lappokat mind szellemi tekintetben, mind anyagilag emelje, gyarapítsa, mégis bátran elmondhatjuk, hogy e kis nemzet óriási léptekkel közeledik a végleges kivésés felé, mert tovább fejlődését, boldogulását, avagy csak további fennmaradását is a szá-

nál fogva sem válhatik részesévé a civilizáció áldásainak. Egész világa irámszarvasból és mohából áll; ezeknek elnevezésére számtalan kifejezés van nyelvében és ezzel ki van merítve nyelvgazdagsága; ellenben végtelen sok egyéb tárgyról még csak távoli fogalma sincs. Tel-

Gombaszedő leány. (Vastagh György festménye után.)

nevelését tudatlan házi tanítókra, szenteskedő gouvernante-okra, néha meg épen csak a cselédekre szokta bízni! Laplandban megtanulhatnák az anyák természetit jogait és kötelességeit. A lappok alacsony, kicsiny és gyöngye természetiek, s bár a svéd kormány minden lehető

zesen irámszarvasa szeszélyeitől függ s az otthonias kényelmet nem ismeri, mert mindig sátrakban és földputrikban él. Foglalkozása oly egyoldalú és egyhangú, hogy tehetőséget, ha volna, sem lenne alkalma kifejteni; helyzetének javítása eszébe sem jut soha. Lakása

zadok óta s jelenleg is követett rossz, hanyag és szegényes életmód nagyban gátolja. A hegyi lapp büszkén tekint az erdei és halász lappra, mert ő szabad nomád életet folytat, míg ezek csak baromtenyészéssel és halászzattal tengetik életüket. Csak hogy egy nomád nemzet már életmódja-

Azonban ezen nehéz munka nyomai — így tanítja ezt a komoly tudomány — meglátszanak a gyermekben. Már a fejlődés első korában fokról fokra ismétli, mint minden más organikus lény, őseinek történetét, s midőn a szellem első nyilatkozatai történnek, e nyilatkozatok nagyban véve ismét csak az ősök szellemi életének fejlődési fokait magyarázzák meg. S a szellemi nyilatkozatok legjelentékenyebb része a játék. Az egyszerű gyermekjáték tehát az emberiség szellemi fejlődésének öntudatlan ismétlése s egyuttal a fejlődő gyermek szellemi életének nyilatkozata.

Érdekes lesz ezt egy pár példával megvilágítanunk.

Minden gyermek, ha egy kis homokra, sárra vagy fadarabokra tesz szert, épít, mert az építés őseinek szellemi életében jelentékeny szerepet viselt; minden gyermek elveti a talált magot, figyelemmel vizsgálja a növények fejlődését — földművelést üz, mint ősei; minden gyermek első szellemi ébredésétől fogva mohón ragadja meg, a mi fényes, a mi mozog, mint hajdan a vademberek tették; minden gyermek, mint képünkön is látjuk, lapdával, hóvárakban vagy valóságos kis csatában igyekszik kimutatni erejét s kifejezni azon testi ügyességet, melynek segítségével szerezte meg az ő ember a hatalmat a kültermetest fölött; s a kis leányka bábuval gazdaszszonykodást, háztartást folytat, mint anyái évezredek keresztlül. A műveltség sok tekintetben változtatva s módosítva hat a játékokra; a nyers viadalkor tervezett körjátékokká lesznek, az építési ösztön mesterséges alakok alkotásává s festésévé fejlődik, a babázásból varrás s társadalmi látogatások, czeremoniák alakulnak s így tovább, az eredeti ösztön azonban nem évi el soha, s tanítás, példaadás nélkül képesek azt megtenni, mint ama hód vagy méh, mely elzárva társaitól tud építeni a nélkül, hogy azt látta volna.

De egyuttal e játék a szellemi élet kifejezése is. Az, a mit a gyermek ifjkorában tesz, legtöbbször egyéni sajátosságai, ugynevezett vérmérséklete által különbözik a többi gyermekek játékaitól, s ezen eltérő sajátosság épen a játék következtében erősödik. Az a gyermek, ki az élénkebb játékokat kedvelte, élénkebb foglalkozásokat fog később keresni s megfordítva. S ha szigorúan vennők, alig van az életben oly komoly foglalkozás, minnek előképét a játékban föl nem fedezhetnők, természetesen azzal a különbséggel, hogy a felnőttek határozott s öntudatosan kitűzött célért „játsszanak“, míg a gyermekek csak ösztönből.

Logikai szigorú rendben következtethetjük már most a fentebbiekből, hogy a játék egyáltalában nem „játék“, azaz: lényegtelen valami, csak üres időöltés vagy céltalan mulatság, hanem a játék a gyermek komoly munkája. A kisdud lábai közé tett faveszeje, melyet ütés által sürget a gyors menetelre, képeletében valódi paripa; a fucska komoly munkát hisz végezni, midőn hómberét elkészítette, dombvárát az ellenség elől megvédte, vagy lapdaiskoláját dicsőséggel bevégezte s a leánykák bábuja tisztá öltöztetésén, kis konyhájában tartásán kimutatott öröme nem tresz mulatság, hanem a haladás, az erőszert tudata. Könnyelmű, képzeltet s ügyességet nem igénylő játék tönkre teheti a gyermek szellemi életét; a hasznos játék, melynek ismeretető jele, hogy a gyermek szellemi életét bármely irányban fokozatosan fejti s tőle komoly önecelevést s gondolkodást igényel, e hasznos játék a gyermek komoly munkája, a gyermek szellemi életének egyedül biztos fejlesztése. Nem az olvasatás s számolás, nem is versek s adatok betanítása tehát az első fok a gyermek nevelésében, mert mindez már abstractio s többé-kevésbé erőltetett dolog, hanem a játék, a gyermek természetes, komoly munkájának rendezése.

Ezen egyszerű, de mégis kimondhatatlan horderejű igazság legelőször Fröbel, századunk legnagyobb paedagogusa, fejtette ki s alkalmazta az általa alapított s gyermekkerteknek nevezett kisdud intézetekben. A gyermek eredeti természetes viszonyai vétettek e rendszerben kiinduláspontul, s ezen alapon, nem kívülről nyújtott abstract ismeretek segítségével, emelkedik s szilárdul meg a gyermek ismeretköre ez intézetekben (melyek nagy része azonban — fájdalom! — még nem vezetettik elég

— Tíbetben (Ázsia) nincsenek sem piócák, sem szunyogok és legyek, sőt hernyók és más csúszómászó férgek sem láthatók az egész tartományban sehol. Dingchamban vagyis a tulajdonképeni Tíbetben még méhek és darázsok sincsenek. Ázsia e magas fekvésű országában időnként az ugynevezett gumtuk vagy nevető betegség támad meg férfiakat, nőket egyaránt; torkukat iszonyu kínokkal járó görcsök szoritják össze s igen gyakran pár nap alatt véget vetnek a beteg életének. Így írja ezt dr. Campbell, Dardsiling város felügyelő orvosa.

— A napraforgó (Helianthus), némely tudósok állítása szerint, ózonnal telt oxygént (élelyt) lehel szét s ez okból tenyésztését nagyon ajánlják az olyan tájakon, a hol a lég egészségtelen, minthogy e kigőzölögés a leggonoszabb malariát (romlott léget) is megjavítja. A napraforgó a mellett más különben is hasznos növény, mert magvai körülbelül 40 százalék finom olajat szolgáltatnak, levelei pedig takarmánnyul használhatók. Még azt is mondják, hogy a házi szárnyasok, ha rendszeren napraforgó-maggal hizlalják őket, sokkal többet tojnak, mint máskülönben.

— Khina közsenterülete állítólag több mint 400,000 angol □ mfdnyl. Az egy Shen-si nevű tartományban nem kevesebb mint 31 ezer □ mfdnyl közsenterületet mértek föl s úgy találták, hogy a szénrétegek néhol 12—30 lábnyi vastagok.

— Példázat a mámorról. A mámor fokozatáról a következő példázatot olvashatni: Midőn Ádám a szőlőt ültet, eljött a sátán s befoeskendő azt a páva vérevel, midőn leveleket hajtott, a majom vérevel, midőn a fürtök megjelentek, az oroszlán vérevel, midőn pedig érni kezdettek, a disznó vérevel. E négy állat vérevel öntöztetvén a szőlőt, különféle jellemeket vett föl. Az első pár pohárnál kedvre hangol s élénk színt ad; az ember ez állapotjában hasonló a kevély pávához. Ha a mámor a fejébe kezd szállani, akkor vig lesz s majomként ugrál és tánczol. Ha meglepi a mámor, dühös oroszlánvá lesz. Midőn az a tetőpontra hág, mint a negyedik állat, sárban hempereg, szétterül és alszik.

— A német vasutak egyesületének egyik közelebbi jelentésében adatokkal van behoznyitva, hogy télen sokkal több kocsitengely török el, mint nyáron. Ez adatok szerint az 1872. év nyári felében csak 55 vastengely tört el, míg az évnek téli felében, ámbar a forgalom jóval kevesebb volt, 77 tengely romlott el.

— A buvárháragot többször eredménnyel használták Westfalia oly bányáiban, melyeket a víz előntött, a szivattyuk szellentüinek kijavításánál.

— A virágokról. Egy tudós úgy tapasztalta, hogy egyetlen virág, ha teljesen kifejlődni, elnyilni és maggá érlelődni engedik, jobban kimeríti a növényt, mint egy tucat bimbó előállása. Ezért ha valamely virágról magot nem akarunk venni, legokosabb a nyilásokat előbb levagdálni, hogy sem teljes kifejlődésre jutottak volna.

Egyveleg.

— Tíbetben (Ázsia) nincsenek sem piócák, sem szunyogok és legyek, sőt hernyók és más csúszómászó férgek sem láthatók az egész tartományban sehol. Dingchamban vagyis a tulajdonképeni Tíbetben még méhek és darázsok sincsenek. Ázsia e magas fekvésű országában időnként az ugynevezett gumtuk vagy nevető betegség támad meg férfiakat, nőket egyaránt; torkukat iszonyu kínokkal járó görcsök szoritják össze s igen gyakran pár nap alatt véget vetnek a beteg életének. Így írja ezt dr. Campbell, Dardsiling város felügyelő orvosa.

— A napraforgó (Helianthus), némely tudósok állítása szerint, ózonnal telt oxygént (élelyt) lehel szét s ez okból tenyésztését nagyon ajánlják az olyan tájakon, a hol a lég egészségtelen, minthogy e kigőzölögés a leggonoszabb malariát (romlott léget) is megjavítja. A napraforgó a mellett más különben is hasznos növény, mert magvai körülbelül 40 százalék finom olajat szolgáltatnak, levelei pedig takarmánnyul használhatók. Még azt is mondják, hogy a házi szárnyasok, ha rendszeren napraforgó-maggal hizlalják őket, sokkal többet tojnak, mint máskülönben.

— Khina közsenterülete állítólag több mint 400,000 angol □ mfdnyl. Az egy Shen-si nevű tartományban nem kevesebb mint 31 ezer □ mfdnyl közsenterületet mértek föl s úgy találták, hogy a szénrétegek néhol 12—30 lábnyi vastagok.

— Példázat a mámorról. A mámor fokozatáról a következő példázatot olvashatni: Midőn Ádám a szőlőt ültet, eljött a sátán s befoeskendő azt a páva vérevel, midőn leveleket hajtott, a majom vérevel, midőn a fürtök megjelentek, az oroszlán vérevel, midőn pedig érni kezdettek, a disznó vérevel. E négy állat vérevel öntöztetvén a szőlőt, különféle jellemeket vett föl. Az első pár pohárnál kedvre hangol s élénk színt ad; az ember ez állapotjában hasonló a kevély pávához. Ha a mámor a fejébe kezd szállani, akkor vig lesz s majomként ugrál és tánczol. Ha meglepi a mámor, dühös oroszlánvá lesz. Midőn az a tetőpontra hág, mint a negyedik állat, sárban hempereg, szétterül és alszik.

— A német vasutak egyesületének egyik közelebbi jelentésében adatokkal van behoznyitva, hogy télen sokkal több kocsitengely török el, mint nyáron. Ez adatok szerint az 1872. év nyári felében csak 55 vastengely tört el, míg az évnek téli felében, ámbar a forgalom jóval kevesebb volt, 77 tengely romlott el.

— A buvárháragot többször eredménnyel használták Westfalia oly bányáiban, melyeket a víz előntött, a szivattyuk szellentüinek kijavításánál.

— A virágokról. Egy tudós úgy tapasztalta, hogy egyetlen virág, ha teljesen kifejlődni, elnyilni és maggá érlelődni engedik, jobban kimeríti a növényt, mint egy tucat bimbó előállása. Ezért ha valamely virágról magot nem akarunk venni, legokosabb a nyilásokat előbb levagdálni, hogy sem teljes kifejlődésre jutottak volna.

Petőfi-reliquák.

Lapunk nem egy ízben adott közleményeket Petőfi még addig kiadatlan műveiből saját kézírati hagyományai nyomán.* E közleményeinkhez most egy újabbal járulunk.

Petőfi tudvalevőleg mindig nagy előszeretettel tanulmányozta a francia forradalom történetét, a miről maga is megemlékezik „Beszél a fákkal a bús őszi szél“ kezdetű költeményében. A könnyebb emlékezzé végett chronologikus jegyzéseket tett magának. Ez is megmaradt irományai közt, mely aztán Horváth Árpád birtokába jutott. Érdekesnek tartjuk ezt megismertetni a közönséggel nemcsak azért, mert minden érdekes, mi Petőfőtől való, hanem azért is, mert e kis jegyzetekben lappang valami, a mi jellemzi a költőt.

A jegyzetek azon datummal végződnek, mely alatt van, hogy a convent véget ért. A továbbiak már nem érdekelték Petőfit.

A francia forradalom.

1789.

Május 5. Az assemblée constituante megnyitása Versaillesban a salle des menuban.
 Junius 20. Eskü a jeu de pauban.
 Julius 12. Necker eltávolításának híre. Desmoulins a palais royal kertjében zöld ágat tűz fővegéhez s fegyverre szólítja a népet.
 Julius 14. A Bastille ostroma.
 Julius 15. Kezddők az emigráció. Első kivándorlott d'Artois gróf, a Polignac család stb.
 Julius 27. Foulon minisztert fölalkasztják és Berthiert lekasabolják.
 Augustus 4. Éjjel a feudális jogok, szabadalmak stb. eltöröltetnek.
 Október 1. A testőrök botrányos lakomája a királyi palotában Versaillesban. A nemzetiszín kokárdát lábbal tiporják stb.
 Október 5. Maillard vezérlete alatt az asszonyok, később Lafayette-el a nemzetőrök és munkások Párisból Versaillesba mennek, hogy kenyeret követeljenek, a nemzeti kokárda megázolásáért bosszút álljanak s a királyt Párisba vigyék. XVI. Lajos, ki eddig luza-halasztotta, ekkor fogadta el az alkotmányt s az emberi jogok kihirdetését.
 Október 6. A király, száz követ és a nép kíséretében Párisba megy.
 Október 19. A nemzetgyűlés Párisba tétetik át.
 November 2. A nemzetgyűlés a papi javakat a nemzet javainak nyilatkoztatja.

1790.

Januárius 1. A nemzetgyűlés elnöke 60 taggal egyetemben megköszönti a királyt s királynét; Bailly szinte (térdepelve) háromszáz községi képviselővel; azonkívül vidéki gratulansok.
 Februárius 4. Általános fölesküvés az alkotmányra. Komédiázás a nemzetgyűlésben.
 Julius 14. A foederatio ünnepe a Champ-de-Marson.
 Szeptember 2. A nancyi mészárlás hírére lázong a nép. Necker lemond s Helvétziába tér a nép átkaitól kisérvé.

1791.

Április 2. Mirabeau 42 éves korában meghal.
 Junius 20. A király és családja megszökik.
 Junius 25. A királyi család visszavetetik.
 Julius 11. Voltaire hamvait a Pantheonba viszik.
 Julius 17. Mészárlás a Champ-de-Marson.
 Szeptember 30. Az assemblée constituante vége.
 Október 1. Az assemblée legislative megnyitása.

* Petőfi utolsó költeménye: „Szörnyű idő...“ a „V. U.“ 1869. évi 52. számában, Petőfi hátrahagyott műveiből: „Nézek, nézek kiféle...“ „Meddig alszol még hazám...“ „Olaszország...“ a „V. U.“ 1869. évi 1-6. „Már mi nekünk ellenségünk...“ a „V. U.“ 1869. 26-ik. „A honvéd“ 1869. 52-ik számában; ugyanott Petőfi-reliquák, stb.

1792.

Április 20. A háboru kijelentetik Ausztria ellen.
 Junius 20. A nép betödul a Tuileriákba. A királyság morális halála.
 Julius 11. Citoyens! la patrie est en danger.
 Julius 14. A foederatio ünnepe. A feudális rendszer fáját elégetik. Petion ou la mort.
 Julius 28. Párisba érkezik a braunschweigi hg. nyilatkozata.
 Julius 30. Párisba érnek a marseilleiek.
 Augustus 10. A nép ostromolja s elfoglalja a Tuileriákat. A király a gyűlésbe menekül. A királyság fölfüggesztetik. A convent alakítása határozatik. A királyi család a Templeba viszik.
 Augustus 19. Lafayette elhagyja seregét és Franciaországot. (Helyét Dumouriez foglalja el.)
 Szeptember 2. Mészárlások a börtönökben.
 Szeptember 21. Az assemblée legislative vége. A convent kezdete. A királyság eltöröltetik.
 Szeptember 22. Billard-Varennes indítványára új évszámítás. E nap a republica 1-ső esztendőjének 1-ső napja.
 Október 1. A poroszok visszavonulnak Franciaországból.
 November 6. A jamappesi ütközet.

1793.

Januárius 21. XVI. Lajos kivégeztetése. Márczius 10. Fülkelés a girondisták ellen.
 Április 5. Elszökik Dumouriez.
 Április 24. Marat a tribunal revolutionnaire előtt. Egyhangulag fölmentetik. Diadalmenet.
 Május 30 és 31. Fülkelés a girondisták ellen.
 Junius 2. A girondisták elfogatnak.
 Julius 13. Marat meggyilkoltatik Charlotte Corday által.
 Augustus 15. Az alkotmány elfogadtatásának ünnepe.
 Október 9. Lyon bevétel a republikánusok által. „Lyon fit la guerre à la Liberté, Lyon n'est plus“.
 Október 14. Eltöröltetik a keresztény vallás.
 Október 16. A királyné kivégeztetése.
 Október 18. Vous nous avez ordonné de détruire la Vendée avant le 20; aujourd'hui 18 la Vendée n'est plus!
 Október 31. A girondisták kivégeztetése.
 November 10. Rolandné kivégeztetése.

1794.

Márczius 24. Hébert, Vincent, Rousin, Anacharsis, Clootz stb. kivégeztetése.
 Április 5. Danton, Desmoulins stb. kivégeztetése.
 Junius 8. Az Étre Suprême ünnepe.
 Julius 26. (8 thermidor). André Chenier kivégeztetése.
 Julius 27. (9 thermidor). Robespierre bukása.
 Julius 28. Robespierre, Saint-Just, Couthon stb. kivégeztetése.
 Szeptember 21. Marat a Pantheonba vitetik, Mirabeau onnan kivetetik.
 November 11. A jacobinusok tereme becsukatik.

1795.

Október 26. (4 brumaire) délután harmadfél órakor a convent vége.

Időjárások a közmondásokban.

Minden nemzetnek vannak időjárásai, melyek nemcsak a százéves kalendáriumban fordulnak elő, hanem oda is a népeletből jutottak. Legkülönösebb ezekben az, hogy különböző formában bár, de legnagyobb részt minden nemzetnél egyformán előfordulnak és így, ha babonának tartjuk azokat, melyekben azonban sok helyes észrevétel és gyakorlati tapasztalás van a természeti jelenségek iránt: el kell ismernünk azt is, hogy e babona majdnem minden nemzetnél egyforma észleletben mutatkozik. Épen ezért az összehasonlítás nagy érdekel bir. Egy angol tudós: Swainson vállalkozott erre és ennek könyve után közlünk mi is egy pár érdekes összehasonlítást.

Egy angol közmondás azt mondja, hogy „ujévtől kezdve a napok egy kakas-sarkantyú hosszúsággal nőnek. Ugyanezt mondja egy lengyel közmondás is. Az olasz már azt mondja, hogy „Szt. Antal napján a napok az ördög sarkantyújának hosszával nevednek“, a mi január 17. lévén, kénytelenek vagyunk az ördög sarkantyúját a kakasnál nagyobbobbnak tartani. Mi ennek a különös idősámításnak magyarázata? Hone „Yearbook“-ja ezt igen helyesen úgy magyarázza meg, hogy a paraszt ajtójának árnyékát déli 12 órakor megjegyezte az árnyék és észre vette, hogy a mint a napok hosszabbadtak, az árnyék közelebb vetődött az ajtóra és mint-hogy egypár hüvelyket a rythmus kedvéért egy kakas, illetőleg ördög sarkantyújához hasonlított: így keletkezett a különös szólásmód. Igaz, hogy az időnek a hosszúsághoz mérése oly régi, hogy Hesiodus is ilyen mértékre tanítja a paraszt beoti-aiakat, de hát a nép ezt mai napig megtartja.

A nép az időjárásról is egész naptárt készített magának és azt rendszeren a szentek neveivel köti. Így pl. szent Pál fordulási-nak napja (január 25.) az időjárásra nézve döntő befolyással van a francziánál, németnél, olasznál, nálunk és több más nemzetnél. Erre van egy angol közmondás is, mely ezt mondja: „Ha szent Pál napja tiszta, az jó évet jelent; ha pedig ekkor esik vagy havaz, akkor drága lesz a gabna; ha pedig szél van, akkor az országot háboru fogja dűlni és ha felhők borítják az eget: megdőlnek a szarvasmarha és szárnyas állat is.“ Az elzászi nép azt tartja, hogy amely szél ennek előestéjén fúj, az lesz abban az évben uralkodó. Az észak-olaszországi lakosság már a sz. Pált megelőző huszonnegy januárius nap mindenikének ad jelentőséget, mely összeköttetésben van az egész évvel. Január elsőjétől 12-ig mindenik nap, az év sor-szerint neki megfelelő hónapjának időjárását szabja meg. Január 13-tól kezdve megfordul a sor 24-ig, vagyis e napok december 13-nak, november 14-nek és így visszafelé emelkedő sorban jósolják meg a napok időjárását. Így, ha 7. és 18. napjain, melyek juliusnak felelnek meg: nyirkos idő van, ilyen lesz ennek a hónapnak időjárása is. Azonban ez összetett számítás zavarja valamit, és ez január 25. mert ez mindent megfordíthat, ha részben vizes, részben tiszta, bizonytalanságban hagyván a jóst.

Ilyen formán számítottak a régi angolok is s kölcsönzött napoknak neveztek márczius 29., 30., és 31-ét, melyek rendszeren zivatárosak és ezért neveztek kölcsönzőknek, mert márczius vette kölcsön áprilistól. Általános volt a közhiedelem, hogy e napokon kölcsönt venni vagy adni nem szabad. Ezt tarták már a zsidók; dr. Jamieson épen e napokra határozza azt az időt, midőn az izraeliták elhagyják Egyiptomot, tehát innen vehették e napok nevüket; mert az egyiptomiakkal már ekkor a zsidók semmiféle üzleti összeköttetésbe lépni nem akartak. Különös, hogy ez a hit még Andalusziában is el van terjedve.

Több kifogás alá esik egy angol közmondás, mely azt tartja, hogy „ha sz. Swithin sir, esős idő lesz negyven napig.“ Ennek nem sok alapja van a szent esont-

Gyermekjátékok 250 évvel ezelőtt. (Egykoru rézmetszvény után.)

HIRDETÉSEK.

Előfizetési felhívás

Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok

1874-dik évi folyamára.

Huszonegyedik évfolyam!
1854—1874!

Ha nem is nagy, de mindenesetre kegyetlen idők, melyek, mint Saturnus, többnyire megesszik szülőiteket.

Elmul, kimul, változik, lejárja magát minden az ideiglenesség, mulákonyság e szédelő, áprilisi korszakában!

A lapirodalmi verseny Waterloóján is megfogyott a veteránok gárdája. Bizony, ha jól körülnézünk, alig is látunk mi magunk körül élő bajtársakat a régiak közül.

De azért mi azt mondjuk, hogy — nem halunk meg, de meg se adjuk magunkat.

Harczképességünket szolgálati kapitulációink évtizedei csak fokozták, mert mindig új erőket toborozunk a régi zászló alá s *elevenességben, gyorsaságban, de sőt csínban, ujdonságban és ujdonságszerűségben* nem engedünk soha magunkon túl tenni a legifjabbak által sem, sőt mi teszünk tul rajtuk, mert — mint évfolyamaink bizonyítják — az évek nem fogyasztják, sőt gyarapítják erőnket s rendszeren *többet adunk, mint a mennyit ígérünk!*

Ezt teszük jövőre is, követve azon régi alapelvünket, melynek tulajdonkép a hosszu életkort köszönhetjük, tudniillik, hogy minden évünk igyekszik föllümlülni elődét, és a haladó kort épen abban igyekszünk képviselni, hogy vele lépést tartva mi is előhaladunk.

A veteránokkal csak annyiban egyezünk, hogy a tetteket jobban szeretvén a könnyű szónál, immár a midőn az a kérdés, hogy mit fogunk tenni, mint fogjuk magunkat viselni, — jobb szeretünk inkább hallgatni, s válasz, illetőleg hosszas ígéretes helyett csupán eddigi multunkra mutatni, mondván legfőlebb, hogy ezental is, mint eddig, teljesítjük kötelességeinket, *a mivel a közönség irányában tartozunk.*

Ennélfogva remélve, hogy a t. közönség is ez igyekezetünkkel aránylag fokozódó részvétellel támogatandja lapjainkat, mint régi ismerősök fölszölegeznek tartva az előbbi programjainkban elmondottak ismétlését, csupán azt jegyezzük meg, hogy fölkapunk a „Vasárnapi Ujság“ jövőre — *szép-*

irodalmi és tárca-rovatainak tetemes bővítésével — hetenként két egész ivnyi tartalommal, a „Politikai Ujdonságok“ pedig eddigi terjedelmében a „Magyar Gazda“ havi mellékletével fog megjelenni, s előfizetési föltételeink maradnak a jelenlegiek.

Nagy Miklós,
szerkesztő.

Kiadó szó.

Alulírt kiadó-társulat hírlapjai kiadásánál a baladó kor és a hírlap-vasó közönség fokozott igényeit tartván szem előtt, költséget és fáradságot nem kimélve, igyekezett e két évtized óta fennálló s közkedveltségben részesülő testvérlapokat amaz igényekhez mérten állítani ki. Így fölismerve a bécsi közkiállításban rejülő nagy horderejű művelődés-történeti mozzanatot, a világtárlat megnyitása óta egész az év végeig a bécsi kiállításról egy csaknem hasonterjedelmű képes lapot adott a „Vasárnapi Ujság“ mellékletül. A politikai események teljes heti krónikáját tartalmazó „Politikai Ujdonságok“-at pedig a „Magyar Gazda“ czimű gazdasági új melléklettel gyarapítottuk.

Hogy a közönség részéről tanúsított nagyobb mérvű pártolást kiérdemelhesük: a „Vasárnapi Ujság“ terjedelmét a jövő évtől kezdve hetenként egy fél ivvel növeljük, úgy hogy a „Vasárnapi Ujság“ jövőre állandóan két ivnyi tartalommal fog megjelenni, mi által lehetővé válik, hogy e lap nagyobb terjedelmű szépirodalmi műveket (regényeket, elbeszéléseket) is folytonosan közölhessen.

Az így megnövekedett s két ivre terjedő lapnak minden részében egyképen diszes kiállítására és pontos szétküldésére a legnagyobb gondot fogjuk fordítani.

Franklin-Társulat

magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.

Előfizetési föltételek:

postai szétküldéssel vagy Budapesten házhoz hordva.

A Vasárnapi Ujság

Csupán

Csupán

Politikai Ujdonságok együtt:

Vasárnapi Ujság:

Politikai Ujdonságok:

Egész évre (január—december) . . . 12 ft.
Félévre (január—június) . . . 6 „
Évnyegyedre (január—márczius) . . . 3 „

Egész évre (január—december) . . . 8 ft.
Félévre (január—június) . . . 4 „
Évnyegyedre (január—márczius) . . . 2 „

Egész évre (január—december) . . . 6 ft. — kr.
Félévre (január—június) . . . 3 „ — „
Évnyegyedre (január—márczius) . . . 1 „ 50 „

Egyes előfizetések legelőszérűbben postai utalvány által eszközölhetők, a melyre bérmentesítésül csak egy darab 5 krajczáros bélyeg kívántatik. Tíz előfizetett példányra gyűjtőinknek egy tiszteletpéldánnyal szolgálunk.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala

(Pest, egyetem-utca 4-dik szám alatt).

A „Franklin-társulat“ magyar irodalmi intézet kiadásában megjelent (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) és minden könyvkereskedésben kapható:

Protestans új képesnaptár

1874. évre.

Szerkesztette Dömötör János, tanár.

Új folyam. — II. év. — Ára 50 krajczár.

Tartalom.

A felsőges uralkodó ház. — Csillagászati és kortani jellegzése az 1874-diki köznévk. — Naptári rész. — Égi jelenségek. — Bélyegekről. — Báró Vay Miklós (arcképpel). — Tompa Mihály, Falusi kép. — Nagy F., A szép mostoha (angolból). — Dr. Szeberényi Gusztáv (arcképpel). — Heten vagyunk (Wordsworth után angolból). Szász Karolytól. — Pólya József (arcképpel). Szemere Pál hagyományából. Aratáskor 1848-ban. — Hogy bukott meg a testamentom. (elbeszélés). — Dömötör János, A két magyar ifjú. — Salamon József (arcképpel). — Levél Ilonához (Erdélyi János hagyományából). — Hunfalvy János (arcképpel). — A népiszkola és felnőttek oktatása. — A nyiregházi evang. templom. — Id. Zeyk Miklós hátrahagyott irataiból. — Falusi templom télen (képpel). — A pogány és középkori vallásos érzelmekről (Arnold Máté tanulmánya után angolból). — Jó barátok találkozására szerződés szerint. — A kecakeméti ref. iskola. — Karfő János. — Országos vásárok.

Érdekes új könyv.

„Franklin-társulat“ könyvkiadó-hivatalában Pesten (egyetem-utca 4-dik szám alatt), megjelent és minden könyvárusnál kapható:

A talmudzsídó.

Minden rangu zsidó és kereszténynek megszívlelésül bemutatja.

Dr. Rohling Ágost.

Az eredetinek harmadik kiadása után magyarítá

G e m i n i.

Tartalom: A) Előzmények. 1. A mai álláspont. 2. A „Talmud“ elnevezés. 3. A zsidók isteni könyvnek tartják a Talmudot. — B) A talmudzsídó romlott hittana. 1. Istenről. 2. Az angyalokról. 3. Az ördögökről. 4. Titkok. 5. A lélekről. 6. A paradicsom- és pokolról. 7. A Messiásról. — C) A talmudzsídó romlott erkölestana. 1. A felebarátról. 2. Atulajdonról. c) A világalom. b) A család. c) Talált jószág. d) Uzsona. e) Az élet. f) A nő. — 3. Az eskü. 4. A keresztények. D) Századunk. — E) Ítélet.

Ára füzve 80 krajczár.

A legbiztosabb és legkellemesebb szer

váltóláz ellen,

különösen gyermekeknél, kik a keserű Chinint másképp bevenni nem képesek, a

Chinin-csokoládé

és a

Chinin-czukor

Rozsnyay M. gyógyszerésztől Zombin Tolna megyében, melyeket a magyar orvosok és természetvizsgálók nagygyűlése

Fiúban pályadíjjal koszoruzott.

Kapható vagy megrendelhető a birodalom minden jöfiru gyógyszerárában

A hamisításoktól óvakodni kell!

Mindeki csak a Rozsnyay M.-fele pályakoszoruzott készítményt kérje és fogadja el.

185 (8-0)

Vattázott levarrott paplanok kartonból 3 ft. 3.50, vörös fajta 3.50, 4. 4.50, cachemirből minden színben 6, 7, 8 ft.

Szines férfi ingek 100 különböző mintában 1.50, 1.80, 2 ft., két külön gallérral 2.50, 2.75, 3 ft., angol Oxford-ing 2.50 3 ft., két külön gallérral 3, 3.50 kr.

Madapolán (chiffon) férfi ingek 1.50, 2, 2.50 kr., részut melles 2.50, 3, 3.50 kr., himzett elejű 3.50, 4, 4.50, 5, 6 ft.

Vászon férfi ingek hollandi 2.50, 3, 3.50 kr., rumburgi 3.50, 4, 4.50, 5, 8 ft.

Labravalók magyar, félmagyar vagy francia formájú panutvászonból 1 ft., szilézai vászonból 1.20, 1.40 kr., kreas vászonból 1.50, 1.80 kr., rumburgi 2, 2.25, 2.50 kr.

Uri gallérok, közelők, selyem, vászon és batizt zsebkendők, nyakkendők és inggombok legnagyobb választékban, és legelőszérűbb áron.

Női ingek sima 1.30 kr., szegélyezett elejű 1.80, 2, 2.50, himzettek 2.50, 3, 3.50, 4, 5-6 ft., hálingek hosszú ujjakkal 2, 2.50, 3 ft.

Hálóköntösök sima 1 ft. 20 kr., szegélyezett díszszel 1 ft. 60 kr., himzettek 2, 2.50 kr., himzés és csipke díszszel 3, 3.50, 4-5 ft., irdásbarkettből 1.40, 1.80, 2 ft., pique 2 ft., díszes 2.50, 3 ft.

Felső köpeny sima 2 ft., díszes 3.50, 4 ft., himzettek 6, 7, 8 ft.

Alsósoknyak szegélydíszes 2, 2.50 kr., finom díszszel 3.50, 4, 4.50 kr., himzettek 4.50, 5.50 kr., uszályos formában 4, 4.50, 5, 6 ft., himzettek 5.50, 6, 7, 8 ft. irdásbarkettből 2 kivarrott 2.50, pique 2.50, 3, 3.50 kr.

Kaldemények és minták utánvétellel pontosan eszközölhetők, a csomagolást nem számítom.

BECK JAKAB

kész fehéreneműek, vásznak, asztali készletek és függönyök gyárraktára hatvani- és újvilág-utcai sarokházban.

Franklin-társulat kiadásában Budapesten, (egyetem-utca 4-dik szám) megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

A KÖRISME

megállapítására szükséges vizsgálati módszerek.

Irta ifj. Purjesz Zsigmond, orvos-sebész tudor stb.

Kis 8-rét, VIII és 144 lap. Ára 1 forint 20 krajczár.

Dr. Fáykiss

szepesi kárpáti növény-kivonata mell- és tüdőbetegek számára.

Az azon hathatós eredmények közt, melyek féreg-irtó szereim alkalmazása által elértettek, csupán a következőket vagyok bátor kiemelni: a magy. kir. miniszter-elnökség és magy. kir. belügy-miniszterium palotáj; továbbá Festerich Ágoston és Festerich Dénes grófok palotái stb. stb.

Számom megrendelést vár: REISS B., magyar. kir. szab. vegy.-szerek gyára a féregkivonatos kiállítására Pesten, három korona-utca 9. sz.

Előfizetési felhívás

„Szombati Lapok“

politikai, közgazdasági és társadalmi hetilap harmadik évfolyamára.

A „Szombati Lapok“ újévtől fogva két iven fognak megjelenni, melyek egyike mint

„A Szombati Lapok Néplapja“

a kevesebb előismerettel bíró olvasók számára tartalmazni fog minden szükséges tudnivalót és hozni fog a szöveghez illő képeket.

A „Szombati Lapok“ előfizetési ára nem változik az újévi sem.

Egy évre 6 ft. — kr.
Félévre 3 „ — „
Negyedévre 1 „ 50 „

Az előfizetési pénz (legelőszérűbben postautalvánnyal) a „Szombati Lapok“ kiadó-hivatalához, (Franklin-társulat, egyetem-utca 4-ik sz. Pest) cizmezendő.

Simonyi Ernő,
kiadó-tulajdonos és lapvezér.

Erdei Bódog,
felelős szerkesztő.

Dr. Pattison-féle

köszvény-gyapot

azonnal enyhít és gyorsan gyógyít mindennemű

köszvényt és csúzt

mint: arcz-, mell-, nyak- és fogfájást, fejkéz- és térdköszvényt, tagszagadtatást, hát és derek fájalmat.

Egész csomagban 70 kr. és fél csomagban 40 krajczárért kapható:

Török József gyógyszerárában Pest, király-utca 4. sz. Bókán Antalnál Arad, szeb-utca 1. sz. Heinrich F. gyógyszerárában Pozsony. Pecher F. E. gyógyszerárában Temesvár.

132 (7-8)

162

Téli ruhák

urak és fiuk számára

legújtanosabb áron

Készen kaphatók

BAJUSZ JÓZSEF

szabó mesternél

a „honvédhez“

Postán, hatvani-utca 4-ik szám, a barátság épületében a régi posta állomásán.

Prof. Dr. Sampson's

KOCCA

Dr. W. Strauss's

Dozoz és palack száma dbja 2 ft. o. é., a coccá növénynek leghatásosabb részét tartalmazza, személyes tanulmányok és tapasztalások szerint, mindennemű betegségek állapotokra nézve, különbözőleg összeállítva, gyógyít gyorsan és biztosan: labdac I nyak- és mellbajok, labdac II és bor gyomor-máj-, belbajok, aranyér stb., labdac III és coccá-spirit. Idegbetegségek, rástírkóság, fejköszvény stb., valamint mindennemű általános és különleges gyöngeségi állapotokat. A coccá valódi hatást bizonyítja — Humboldt Sándor, Teubni Boerhave stb. határozott bizonyítványai, miszerint coccá élvezete Peruban és idők óta általános, nehézelekezést és gumó akadályoztatja, és a testet a legnagyobb megerőltetésnél, alvás és étel nélkül, teljes erőben fenntartja. Dr. Sampson tr. utasító, tudományos értekezést, Strauss W. „szerecsenhez“ czimzett gyógyszerárának és ennek bizományosai küldik díjazlanul. 55 (30-30) f

Főraktár Ausztriára nézve Ed. Haubner, Bécs. — Jos. Fürtz gyógyszerész, Prága. — Főraktár Magyarhonban: Török József gyógyszerár, Pest. — Pecher J. gyógyszerár, Temesvár.

Hogy az életbiztosítás üdvös eszméjét a kevésbé vagyonosok körében is lehetőleg terjessze, a

„HAZA“

életbiztosító és hitelbank Pesten,

egy új biztosítási módozatot állít fel, melynek lényege a következő:

1. 1200 tagból álló csoportok alakítottak.
2. A biztosított egyszer s mindenkorra mint belépti díj a biztosított összeg 1%-ját fizeti, azonfelül
3. félévénként a biztosított összeg 1/4%-ját, mint kezelési költséget.
4. Díjakat a biztosított csak akkor fizet, ha csoportjából egy tag elhal, ezen díjak a biztosított korához és a biztosított összeghez arányosítva, a legolcsóbbra vannak szabályozva.
5. A felvételi módozat a lehető legegyszerűbb, elegendő a bevalás az orvosilag igazolt egészségi állapot kimutatásával.
6. A biztosított összeg a haláljelentés megtörténte után 1 hó múlva fizetetik.
7. Egy és ugyanazon csoportba előlegesen csak 500, 1000, 1500 vagy 2000 frtot lehet biztosítani, jogában áll azonban mindenkinek magát több csoportban is biztosítani.

Bővebb felvilágosítást nyújt az elhalási csoportra vonatkozó programunk, melylyel a legnagyobb készséggel ingyen szolgálunk

központi irodánkban: Deák-Ferencz-utca 5. sz.,

valamint összes képviselőseinknél.

A „Haza“ ezen új biztosítási módozat által, kellő biztositék és szilárd üzletvezetés mellett a biztosítási okajtnak kiváló előnyöket nyújtván, a t. ez. közönséget számos részvétre hívja föl, megjegyezvén, hogy az első csoport már tényleg megalakult és legközelebb ki is lesz egészítve.

161 (4-4)

Alkalmos felügyelők előnyös feltételek mellett alkalmaztatnak. (Utánnomat nem díjazatik.)

A „Franklin-társulat magyar irodalmi intézet kiadásában megjelent (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) és minden könyvkereskedésben kapható;

HÁROM NEMZEDÉK.

Széchenyi és Vörösmarty. — Kossuth és Petőfi. — Deák és Arany.

Ára 60 krajczár.

102

A hirneves dr. Forty-féle

(5-0)

SEB-TAPASZ,

mely rendkívüli győgyereje, elválasztó, érlelő s fájdalmat csillapító hatása által leggyorsabb, legbiztosabb és egyszerűsége miatt a leggyorsabb eszközül különösen bajokban.

Egy csomag ára 50 kr., nagyobb csomagé 1 frt. használati utasítással együtt, postán küldve 10 krajczár. — Egy frtnyi csomagnál kisebb szállítmány nem teljesíthető.

Központi küldeményező raktár: **Pesten: TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész úrnál király-utca 7-ik szám alatt. — **Bécsben:** Pleban F. Xav. gyógyszer. úrnál a régi táborigyógytárban, István-tér, 1-ső szám. — **Dr. Girtler F.** gyógyszerész, Freising 7-ik szám. — **Wiesinger F.** az arany sashoz címzett gyógytárban, Kärnthnering 18. szám. — **Prágában:** Fürst J. — **Grätzben:** Dr. Grabowitz V.-nál.

Továbbá kapható **Pesten:** Jezovits M. udvari gyszárban, a Lipótvárosban, három korona- és marokkói-utca sarkán. — **Formágyi F.** gysz. 3 korona-utca 26. sz. — **Dr. Wagner D.** ur a „szent háromsághoz“ címzett városi gyszárban a város-ház-téren. — **Emresz K.** a váci-utczában az „arany oroszánhoz“ és ugyanannál uri-utczában a „két matróhoz“ címzett üzletében. — **Kuhn J. M.** a József-téren.

Kochmeister Fr. utódnál 3 korona-utca 22. szám. — **Budán:** Telkesy J. udvari gyógyszerész a várban. — **Wlasehek E.** gyógyszerész a Krisztinavárosban. — **Elszendorfer G.** gysz. a Tabánban (Ráczváros) fő-utca. — **Aradon:** Szarka J.-nál. — **B.-Uffalun:** Vass Jenő. — **Békes-Csabán:** Biener B. — **Debreczenben:** dr. Róthschnek V. E. és Tamássy K. gysz. — **Duna-Földváron:** Nádhera P. — **Egerben:** Plank Gy. Schuttig J. és Köllner Lőr. gyógyszer. — **Eperjesen:** Lehner Gy. — **Erekeujvárott:** Conlechner J. — **Gyöngyösön:** Mersits J. — **Győrött:** Lachner F. — **H.-M.-Vasarhelyt:** Wolf V. — **H.-Szoboszlón:** Beszedes J. — **Husztton:** Schmidt K. Jászberényben: Teschler E. — **Kassan:** Koregtó A., Wandraschek K. gysz., Megay G. és Hegedüs L. — **Késmárkon:** Generaisch C. A. gysz. — **Komáromban:** Grötschel Zs. — **Kün-Madaroson:** Jung K. — **Léván:** Boleman Ede. — **Makón:** Weil M. — **Miskolczon:** Dr. Csáthi Szabó J. — **M.-Szigeten:** Héder L. — **N.-Kaniszan:** Wajdita J. — **N.-Szombaton:** Pántotsek R. — **N.-Váradon:** Huszella M. — **Nyirbathoron:** Szturhár J. — **Nyiregyháza:** Kovács S., Maurer K. — **E. Torjay K.** — **Paksan:** Malatinszky S. — **Pécsen:** Sipőcz J. — **Pozsonyban:** Pisztorly B. — **Rimassombatban:** Hamaliár K. — **Rozsnyón:** Pósch J. és Hirsch J. N. — **Sümegben:** Stamborszky L. — **Szathmáron:** Bossin J. gysz. — **Sz.-Fehérvárott:** Braun J. E. és Quiriny A. gysz. — **Técsőn:** Ágoston Gy. — **T.-Ujlakon:** Roylek G. — **Tokajban:** Dr. Juhász P. — **Ungvárott:** Okolicsány J. és Lám Sándor gysz. és Feltsárszky A. — **Veszpremben:** Ferenczy K. — **Zirczen:** Tejffel J.

Erdélyország. Kolozsvárott: Binder K. gyógyszer. — **Brassón:** Morscher W. J. és Gyertyánffy J. és fiainál. — **Hátszegen:** Mátéfi B. gyógyszer. — **Magyar-Láposon:** Breuer P. gyógyszer. — **M.-Vasarhelyt:** Bucher M. — **Szászváros:** Rekert E. K. gysz.

Forty László, Buda rácsváros, fő-utca 590. sz.

Kiadja és nyomtatja a „Franklin-társulat“ magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest (egyetem-utca 4-ik szám).

Kilenczedik évfolyam.

Jogtudományi Közlöny

kapcsolatban a

DÖNTVÉNYTÁR-ral

és a törvénykezésre vonatkozó összes

Szabályrendeletek s }
Törvényjavaslatok } gyűjteményével.

Szaktudósok közreműködésével

Szerkeszti

Kiadja:

Dr. Dárdai Sándor.

a Franklin-társulat.

Előfizetési feltételek:

Negyedévre (január—márczius)	3 forint.
Félévre (január—június)	6 „
Háromnegyedévre (január—szeptember)	9 „
Egész évre (január—december)	12 „

A lap kiadó-hivatala részéről legyen szabad arra figyelmeztetni, hogy a „Jogtudományi Közlöny“ nemcsak a legerjedelmesebb, hanem a legolcsóbb szaklap, mert a felsorolt mellekletek külön beszerzésénél a „rendeletek tára“ évenként 3 frtba, a „Döntvénytár“ évenként 4 frtba és a „törvényjavaslatok“ évenként legalább 2 forintba, tehát összesen 9 frtba kerülnek, és így a „Jogtudományi Közlöny“ ezen mellekletek szolgáltatásával a legolcsóbb szaklap.

Az előfizetési pénzek bérmentesen és a vidékről legolcsóbban posta-utalvány útján küldendők

a „Jogtudományi Közlöny“ kiadó-hivatalához

Budapest, egyetem-utca 4-ik sz. alatt.

Moll Seidlitz-pora (Seidlitz-Pulver).

Ezen porok, rendkívüli s legváltozatosabb esetekben megpróbált hatástességük által, minden az eddig ismert hási gyógyszerek felett elvitatlanul az első helyet vívták ki maguknak; melyet ugyanis, ezer meg ezer, a nagy cseszári birodalom minden részéből előtűntek fekvő község-iratok részleges bizonylati igazolják, — hogy szokványos hasdngulások, emészthetlenség s gyomorégetés; továbbá: görcsök, vesebetegségek, idegbántalmak, szivdobogás, ideg fejfájalmak, vértulások, körsvényes tag-szenvelések, a méhgörcsrel hajlam, lépkör, folytonartó hány-inger stb. eseteiben a legjobb sikerrel használtattak, s a legtartósabb győgyeredményeket nyújtottak.

Ára egy eredeti doboznak, használati utasítással együtt 1 ft. o. 6.

Franczia borszesz sóval (Franzbrantwein).

A legmegbízhatóbb orvosok s szenvedő emberiség segítségére, minden bel- s külső loboknál, legtöbb betegségek és sebesülések minden nemei ellen, fej-, fül- s fogfájalmak, régi sérvek, s nyilt sebek, rakfene, üszök, szemlobok, bénaság s a sérülések minden nemei ellen stb.

Egy üveg ára, használati utasítással együtt 80 kr. o. 6.

Dorsch-májhalzsir-olaj (Dorsch-Leberthran-Oel).

A legtisztább s leghathatóbb gyógy-olaj Bergenből, Norvegiában (fel nem cserélendő a mesterségesen tisztított máj-olajjal).

A valódi dorsch-máj-olaj a legjobb sikerrel használtatik: mell- s tüdőbetegségekben, görvény (Scropheln) s angol-kór (Rachitis) ellen. Meggyógyítja a legmakacsabb körsvény s csúszos fájalmakat, valamint idült bőrkütegeket.

Egy üveg ára, használati utasítással együtt 1 ft. o. 6.

Raktárak léteznek:

Pesten: THALLMAYER B. és TÁRSA urak, gyógy-fűszer-üzletében. — **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész úrnál, király-utca 7-ik szám alatt. — **UHL JÓZSEF** (eszőlött Steinbach) ur kereskedésében, granátos-utca.

47 (26—26)†

MOLL A., cs. kir. udvariszállító Bécsben.

A „Franklin-társulat“ könyvkiadó-hivatalában Pesten (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

Gróf Széchenyi István

munkái

korszerű kivonatban.

Második kiadás. Három kötet.

Ára a három kötetnek füzve 5 forint.

Budapest, január 11-én 1874.

2-dik szám.

ELŐFIZETÉSI FÜLTÉTELEK: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csupán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft., félévre 3 ft.

XXI. évfolyam.

HIRDETÉSEK DÍJA: Egy ötször hasábozott petit sor, vagy annak helye egyszeri ígtatásnál 15 krajczár; többszöri ígtatásnál 10 krajczár. Bélyegdíj külön minden ígtatás után 30 krajczár. Kiadó-hivatalunk számára hirdetésmenyeket elfogad Bécsben: Oppellik Alajos, Wollzeile Nr. 22 és Haasenstein és Vogler, Wallfischgasse Nr. 10.

AZ UTOLSÓ HÉDERVÁRI.

Régi ősi család végső hajtása tört ki, nemzeti és társadalmi életünk egyik tevékeny munkása végezte be életét a legközelebb letint év utolsó napjaiban. December 23-án szállt sírba a Héderváriak legutolsó férfi ivadéka: Hédervári Viczay Héder gróf, Győrvármegye derék főispánja. Ősei úgy, mint maga egyaránt megérdemlik, hogy a család ravatalánál még egyszer visszapillantunk azon alakokra, melyek ma már egytől egyig a történelem ítélete alá esnek.

Hedrik vagy Hederich hamburgi származású gróf, Volfer testvérevel együtt Gejza idejében költözött hazánkba, és tevékeny részt vett a nemzeti élet rendezésének nehéz munkájában; szolgálatainak fejében nyerte Gejza vezértől Hédervár vidékét (Győrmegyében). Ő volt a hazánk történelmében mindekkoráig szereplő családnak alapítója, ki ősi székét Hédervárott rakta meg. Vitéz karja nem csekély szolgálatakat tett Sz. István királynak, ki a lázadók leggyőztesét nagy részben Hederichnek köszöné.

Hazafias érzület, törhetlen hűség és elszánt vitézség csakhamar országos tekintélyt biztosítának a családnak, melynek tagjaival nem egyszer találkozunk az első között ott, hol erős karra, ügyes tapintatra s egyéb hazafias erényekre volt szükség.

Ivadékaiból csak néhány alakot emelünk ki.

Történelmi tényezőként magasul ki Hédervári Miklós nádor személye, mivel nagy Lajos idejében a nemzeti kormányzat elsőrangú polezain találkoztunk. Erdélyben mint vajda, utóbb Rómában, mint a király követe, működött. A történelemben ismeretes Lajos nápolyi utja,

melyet meggyilkolt Endre öcsésének vére követelt. Utja előkészítőjéül 1347-ben Hédervárt küldé a király Apuliába, és az ő nyomán haladt Lajos a vérboszu hadjáratára. Hédervári működésének sikerét eléggé jellemzi a király nyilatkozata, ki őt szerencse hírnökének nevezte. 1350-ben másodsor indult Lajos Olaszországba; Hédervári ekkor is osztozott a véres csatákban úgy, mint a babérokban, és a király őt nevezte ki az olaszországi magyar seregek főparancsnokává. 1352-ben a nádori méltóságra emelkedett. Vitéz karjával szolgálta utóbb hazáját Velencében, Dalmáciában és Bosznjakországban; ügyes tapintatát vette igénybe Lajos király 1361-ben a közte és Károly császár közt fölmerült viszályos ügyben, nemkülönben 1364-ben, midőn a hazára nehezedett éhség, nyomor enyhítésére tett intézkedések keresztülvitelét ismét ő reá bízta. Nem esoda, ha 1367-ben történt elhunytja fájdalmasan hatott királyra és nemzetre egyaránt.

Kiváló szerepkör jutott Hédervári Lőrinc kir. főlovászmesternek, majd utóbb

Hédervári gróf Viczay Héder.